

Coalitieakkoord 2026-2030

Nederlandstalige versie

Koälysjeakkoart 2026-2030

Fryske ferzje

Samen sterk voor Smallingerland

Ruimte om te leven, kracht om te doen!

Voorwoord

Voor u ligt het coalitieakkoord voor de komende jaren. Een document vol ambitie en met een realistische blik op de toekomst. Smallingerland staat op een belangrijk kruispunt. De afgelopen raadsperiode en in de periode na de verkiezingen is er voor en achter de schermen intensief nagedacht, gedebatteerd, getekend en gerekend. De visies en het beleid liggen er en de plannen zijn helder. Wij kiezen ervoor verder te bouwen aan deze visies en plannen die eerder door de raad zijn vastgesteld.

Onze opgaven zijn fors en de financiële realiteit dwingt ons tot scherppte. Juist in een tijd waarin middelen onder druk staan, kiezen wij met ambitie voor daadkracht en een vlucht naar voren. We gaan aan de slag met een stevige woningbouwopgave van 3.000 woningen, zodat jong en oud een warm thuis vinden in hun eigen vertrouwde omgeving. Dat doen we op een manier die past bij aard en schaal van onze stad en dorpen. We versterken de economische positie van Drachten als innovatieve én tweede stad van Fryslân. Dat doen we door verdere ontwikkeling van een bruisende binnenstad en onverminderde aandacht voor de leefbaarheid van onze dorpen en het prachtige buitengebied.

We investeren in bestaanszekerheid en preventie, zodat iedereen de kans krijgt om mee te doen. We streven naar een samenleving waarin we naar elkaar omkijken, waar er betaalbare woningen in veilige en groene dorpen en wijken zijn en waar er goede bereikbaarheid en toegankelijke zorg is. We versterken de verbinding tussen wat we doen voor onze inwoners en wat we doen voor hun leefomgeving omdat dit sterk met elkaar samenhangt. Duurzaamheid zien we als leidend principe in alles wat we doen.

Dit akkoord staat voor een open, menselijke en benaderbare bestuursstijl. Het vraagt om een betrouwbare overheid die dichtbij inwoners staat en duidelijk en realistisch is. Ons gemeentehuis blijft zonder afspraak toegankelijk. Onze bestuurders gaan de wijken en de dorpen in. Elke wijk en elk dorp heeft een eigen bestuurder als aanspreekpunt.

De ambities in dit coalitieakkoord voor Smallingerland zijn groot. Het aantal wettelijke taken en maatschappelijke opgaven neemt toe. Tegelijkertijd willen we een zichtbaar, bereikbaar en slagvaardig bestuur zijn. We versterken daarom de samenwerking met onze regionale partners, de provincie, Den Haag en Brussel. Dit vraagt om meer inzet op lobbykracht en bestuurlijke aanwezigheid. Om hier nog beter op toegerust te zijn, breiden we het college uit.

Met dit akkoord start de volgende fase in het bouwen aan onze gemeente. Dat doen we niet alleen. Dit akkoord is dan ook een handreiking om mee te bouwen.

We blijven open staan voor ideeën van andere fracties in de raad. We danken hen voor hun inbreng en we hebben die ter harte genomen in het opstellen van dit akkoord. Inbreng die ook nodig is bij de financiële uitdagingen waar de gemeenteraad zich voor 2028 en verder voor gesteld ziet. Hiervoor zal het college in het voorjaar van 2027 met concrete voorstellen komen.

De uitdagingen waar Smallingerland voor staat, overstijgen de politieke kleur van coalitie of oppositie. Wij nodigen raadsleden, inwoners en al onze maatschappelijke partners dan ook van harte uit om met uw ideeën, uw kritische blik en uw betrokkenheid bij te dragen aan de uitvoering van deze plannen.

Alleen als we de handen ineenslaan, mét de raad, mét onze inwoners en mét onze maatschappelijke partners, maken we de ambities waar. Samen sterk voor Smallingerland. Ruimte om te leven, kracht om te doen!

Inhoudsopgave

Dienstverlenend en veilig Smallingerland	
Open bestuursstijl	4
Dienstverlening	8
Openbare orde en veiligheid	12
Sociaal Smallingerland	
Gemeenschapszin	16
Bestaanszekerheid	20
Jeugd en onderwijs	24
Preventie	28
Ruimtelijk goed Smallingerland	
Wonen en huisvesting	32
Bereikbaarheid en verkeersveiligheid	36
Duurzaamheid, klimaat en energie	40
Buitengebied en landbouw	44
Economisch sterk Smallingerland	
Economie, werk en ondernemerschap	48
Financieel stabiel Smallingerland	
Financiën	52
Budgettaire bijlage	56
Portefeuilleverdeling	58

1

Open debat

Open bestuursstijl

Gemeente Smallerland: open en dichtbij

Een sterke gemeente begint bij een bestuur dat zichtbaar, bereikbaar en duidelijk is. Daarom kiezen we voor een open bestuursstijl waarin onze bestuurders inwoners, ondernemers en verenigingen serieus nemen en actief betrekken bij plannen en ontwikkelingen.

Slagkracht

De komende jaren zetten we in op:

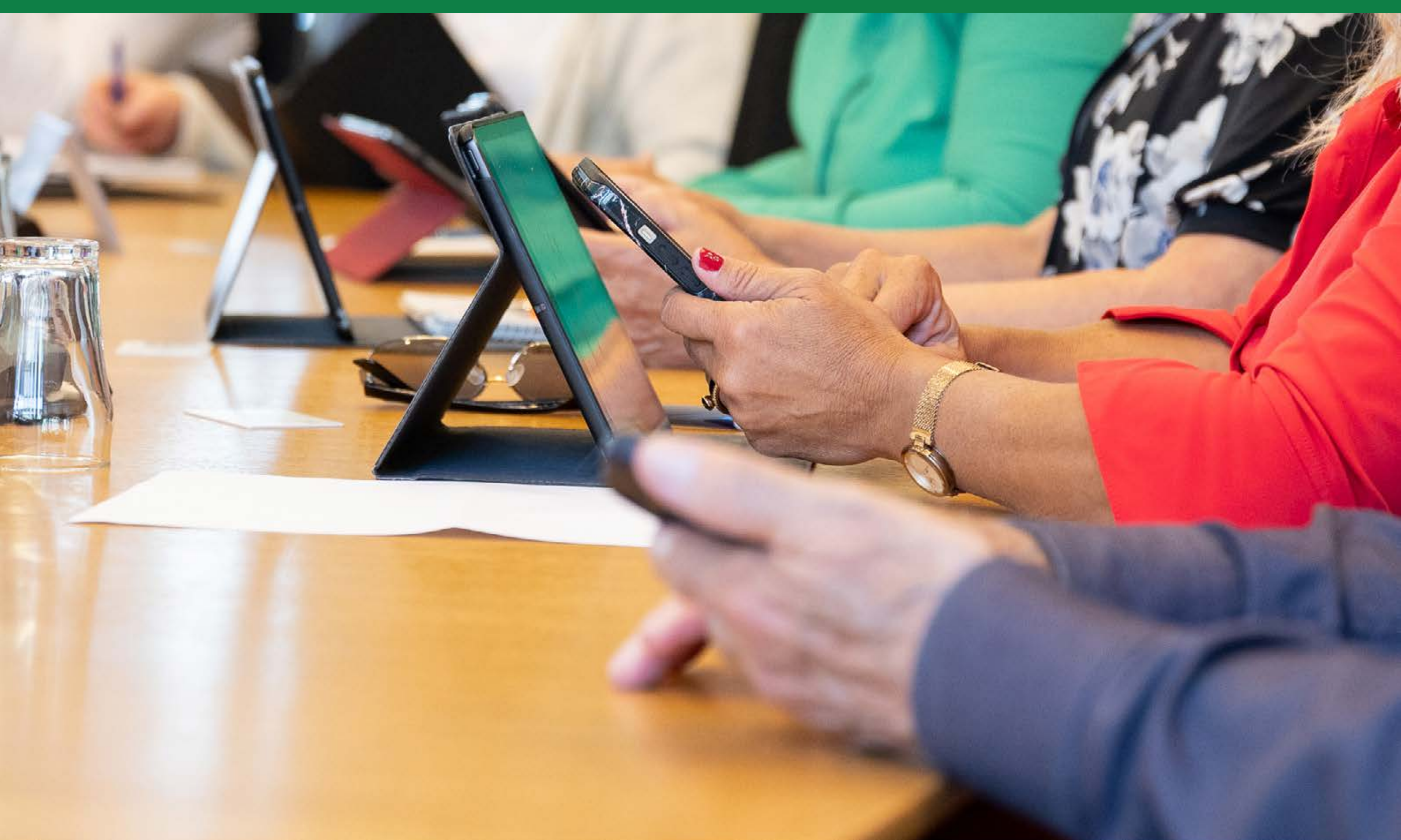
- een zichtbaar en benaderbaar college in onze dorpen en wijken;
- duidelijke communicatie in begrijpelijke taal;
- het actief betrekken van inwoners en organisaties bij plannen en we zijn vooraf duidelijk over verwachtingen
- een toegankelijke gemeente, ook zonder afspraak;
- plannen zoveel mogelijk samen met inwoners vormgeven;
- duidelijke terugkoppeling op participatie en inwonersinitiatieven;
- meer ruimte voor initiatieven vanuit dorpen, wijken en buurten.

We kiezen voor een bestuursstijl waarin de gemeente en samenleving vaker samen optrekken. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners worden eerder betrokken bij plannen en ontwikkelingen die hun leefomgeving raken. Daarbij geven we vooraf duidelijkheid over de ruimte voor invloed, maken we informatie en documenten beter toegankelijk en koppelen we zichtbaar terug wat met ideeën en reacties gebeurt. Participatie is voor ons geen doel op zich, maar een praktische manier om te komen tot betere plannen, meer draagvlak en een gemeente die dichtbij inwoners staat.

Wat inwoners hiervan merken, is een gemeente die dichtbij staat: toegankelijk, aanspreekbaar en betrokken bij wat leeft in Smallerland.

Serieus nemen

Open bestuursstijl

2

Facilitaire dienst Gemeente Smallerland

Dienstverlening

Dichtbij, duidelijk en menselijk

Inwoners, ondernemers en verenigingen moeten kunnen rekenen op een gemeente die bereikbaar is, duidelijk communiceert en meedenkt in oplossingen. Daarom kiezen we voor dienstverlening waarin de menselijke maat centraal staat: persoonlijk waar nodig, digitaal waar het kan en altijd begrijpelijk en toegankelijk.

De Friese taal

De komende jaren zetten we in op:

- duidelijke en begrijpelijke communicatie, met aandacht voor toegankelijkheid en het gebruik van heldere taal en het Fries;
- snellere en meer oplossingsgerichte dienstverlening richting inwoners, ondernemers en verenigingen;
- minder onnodige regels en kwalitatief goede en snelle vergunning- en aanvraagprocedures;
- het meer betrekken van minder gehoorde groepen.

Vertrouwen is het uitgangspunt in onze dienstverlening. We kijken niet alleen naar regels, maar ook naar de situatie van mensen. Daarbij ondersteunen we inwoners die vastlopen beter en blijven we investeren in inclusieve participatie en een toegankelijke overheid. Vrijwilligers, verenigingen en maatschappelijke organisaties zijn onmisbaar voor een sterk Smallerland en verdienen een gemeente die naast hen staat.

Ondersteuning in de taal

Duidelijke communicatie met ondernemers

Vrijwilligerswerk

Brede School De Drait

3

Sport met Dr88 Vibes en Sportbedrijf

Openbare orde en veiligheid

Veilig en leefbaar samenleven

Iedere inwoner moet zich veilig en thuis kunnen voelen in Smallerland. Veiligheid is de basis voor prettig wonen, ondernemen, ontmoeten en opgroeien. Dat vraagt om een gemeente die zichtbaar aanwezig is, duidelijke grenzen stelt en snel handelt bij overlast, criminaliteit en onveiligheid. Veiligheid gaat tegelijkertijd over preventie, ontmoeting, inrichting van de openbare ruimte en perspectief.

We kiezen voor een stevige én preventieve aanpak van criminaliteit, ondermijning en overlast. Samen met politie, handhaving, onderwijs, jongerenwerk, ondernemers en maatschappelijke partners bouwen we aan veilige dorpen en wijken en aan een veilig centrum van Drachten. Daarbij zetten we in op zichtbaarheid op straat. We zijn een gemeente die aanspreekbaar is en die daadkrachtig optreedt wanneer het moet en tevens oog heeft voor ieders situatie. We hebben daarbij nadrukkelijk oog voor de aanpak van fysieke en digitale criminaliteit. Waar dat nodig is, behoort cameratoezicht tot de mogelijkheden.

De komende jaren zetten we in op:

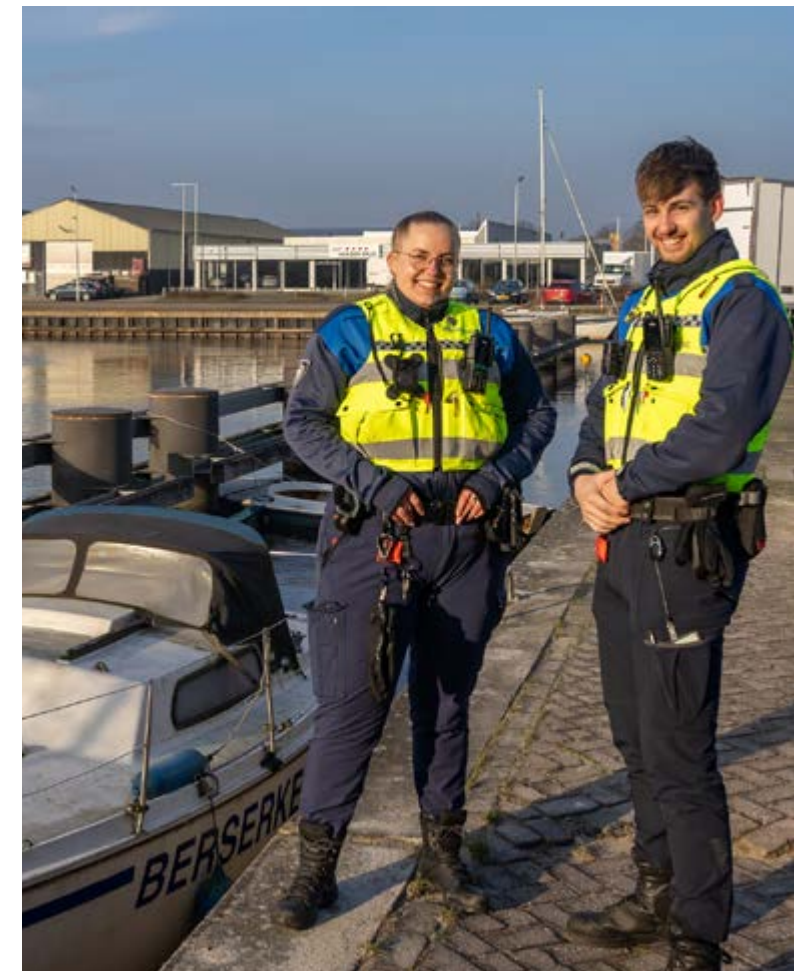
- voldoende zichtbare handhaving in wijken, dorpen en het centrum;
- een krachtige aanpak van ondermijning, drugshandel, geweld en vandalisme;
- een Bibob-toets bij contracten met zorgaanbieders;
- preventie en begeleiding van jongeren, samen met onderwijs, MOS, sport en cultuur;
- meer aandacht voor cyberveiligheid en digitale weerbaarheid;
- een veilig en levendig centrum van Drachten, samen met ondernemers en inwoners;
- een goed beheer van de openbare ruimte, omdat dit bijdraagt aan het veiligheidsgevoel van inwoners;
- regels die begrijpelijk en praktisch uitvoerbaar zijn.

Veiligheid vraagt ook om duidelijke keuzes. Bij veiligheidsvraagstukken kijken we nadrukkelijk naar uitvoerbaarheid, prioritering en beschikbare capaciteit. Daarbij willen we duidelijke keuzes maken over waar maatregelen het meeste effect hebben op veiligheid en leefbaarheid. Daarom leggen we in het nieuwe Kernbeleid Veiligheid 2027-2030 heldere prioriteiten vast.

Veiligheid gaat hand in hand met leefbaarheid. Daarom investeren we niet alleen in handhaving en aanpak van overlast, maar ook in schone, goed onderhouden en aantrekkelijke wijken, dorpen en openbare ruimtes waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en zich prettig voelen.

De gemeente neemt hierin een actieve regierol. We verbinden veiligheid met leefbaarheid, jongerenbeleid, zorg en openbare ruimte. Daarbij kiezen we voor een aanpak die zichtbaar aanwezig is in de samenleving: dichtbij inwoners, duidelijk in normen en sterk in samenwerking.

Wat inwoners hiervan merken, is een gemeente waar snel wordt opgetreden bij overlast en criminaliteit en waar tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in preventie, ontmoeting en leefbaarheid. Zo bouwen we aan een Smallerland waar inwoners zich veilig, welkom en verbonden voelen.

Goede samenwerking met Boa's

Voetbal op de playground

Gamen in het jongerencentrum

4

Verschillende culturen

Gemeenschapszin

Samen leven, samen bouwen

Sterke gemeenschappen vormen het hart van Smallerland. In dorpen, wijken en buurten zorgen inwoners, verenigingen, vrijwilligers en maatschappelijke organisaties iedere dag voor verbinding, ontmoeting en omzien naar elkaar. Wij willen investeren in de kracht van de samenleving en in gemeenschapszin.

We bouwen aan een gemeente waarin inwoners mee kunnen doen, zich thuis voelen en elkaar weten te vinden. Dat doen we door goed te kijken naar wat er speelt in wijken, organisaties en de leefomgeving.. Dat begint dichtbij: in de wijk, het dorp, op school, in het buurthuis, bij de sportvereniging, in culturele instellingen of bij andere activiteiten die mensen samenbrengen. Daarbij zetten we in op inclusie en leefbaarheid in de wijken en dorpen. Alles begint met elkaar ontmoeten.

De komende jaren zetten we in op:

- sterke maatschappelijke voorzieningen en ontmoetingsplekken in dorpen en wijken;
- slimmer en multifunctioneler gebruik van maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, sportaccommodaties, culturele voorzieningen en wijkcentra;
- integrale wijkverbetering in buurten waar leefbaarheid en kansen onder druk staan;
- betere verbinding tussen wonen, zorg en welzijn zodat inwoners langer zelfstandig kunnen wonen;
- het blijven verstrekken van buurtbudgetten en wijkgerichte initiatieven die ontmoeting en gemeenschapszin versterken, tevens optimaliseren we de buurtbudgetten;
- het behoud van onze culturele voorzieningen blijven zien als een belangrijke waarde voor onze gemeente;
- een inclusieve samenleving waarin inwoners, ongeacht achtergrond, beperking of inkomen, mee kunnen doen;
- wij willen duidelijk laten zien dat we een regenbooggemeente zijn. Daarom zetten we ons actief in voor de gemeenschap, bestrijden we discriminatie en zorgen we dat iedereen mee kan doen.
- leefbare wijken en dorpen met aandacht voor de openbare ruimte door middel van onder andere voorzieningen, bereikbaarheid en sociale samenhang;
- ondersteuning van nieuwkomers en kwetsbare groepen zodat zij sneller mee kunnen doen;
- schoolzwemmen en zwemvaardigheid voor kinderen;
- een onderzoek naar de mogelijkheden hoe verenigingen binnen juridische en fiscale regels maximaal kunnen worden ondersteund bij gemeentelijke belastingen en heffingen.

We kiezen voor een aanpak waarin inwoners niet alleen gebruikmaken van voorzieningen, maar ook actief kunnen bijdragen aan hun buurt, wijk of dorp. Daarom geven we ruimte aan initiatieven vanuit de samenleving en versterken we samenwerking tussen inwoners, maatschappelijke organisaties, onderwijs, sport en zorg. Daarbij houden we oog voor verschillen tussen dorpen en wijken en investeren we waar de leefbaarheid onder druk staat.

Een sterke gemeenschap betekent ook dat iedereen mee moet kunnen doen. We blijven inzetten op inclusie, taal, ontmoeting en ondersteuning van nieuwkomers en kwetsbare groepen. Tegelijk blijven we duidelijk over wat inwoners van de overheid mogen verwachten en wat we samen als samenleving moeten organiseren.

Wat inwoners hiervan merken, is een gemeente waar mensen elkaar kennen, naar elkaar omkijken en samen verantwoordelijkheid nemen voor hun leefomgeving. Zo bouwen we aan een Smallerland waarin gemeenschapszin zichtbaar blijft in iedere wijk en ieder dorp.

Activiteiten in de wijk

Bouwen aan een gemeente

Gezellig samenzijn

Vissen aan het Peinderkanaal

5

Zorgen voor elkaar

Bestaanszekerheid

Zekerheid om mee te doen

Iedere inwoner verdient een stevige basis om mee te kunnen doen in de samenleving. Een betaalbaar huis, voldoende inkomen, toegang tot hulp en perspectief op werk of participatie mogen geen onzekerheden zijn. Toch hebben steeds meer inwoners moeite om rond te komen, lopen schulden op of raken mensen vast in ingewikkelde regelingen. Juist daarom kiezen we voor een gemeente die dichtbij staat, problemen vroeg signaleert en naast inwoners blijft staan.

We bouwen aan een Smallerland waarin bestaanszekerheid niet alleen gaat over inkomen, maar ook over gezondheid, kansen, meedoen en grip op het eigen leven. Daarbij zetten we de menselijke maat centraal: minder bureaucratie, begrijpelijke ondersteuning en sneller hulp voor inwoners die dat nodig hebben.

De komende jaren zetten we in op:

- het versterken van het Armoedepact en het verder ontwikkelen van het Financieel Plein als laagdrempelige plek voor hulp en advies;
- het nadrukkelijk kiezen voor preventie en vroegsignalering, ook door ervaringsdeskundigheid, zodat problemen niet groter worden voordat hulp beschikbaar komt;
- een sterke aanpak van effecten van armoede voor kinderen, niet alleen door ieder kind toegang te bieden tot sport, cultuur, gezonde voeding en schoolspullen, maar ook door patronen over generaties heen waar mogelijk te doorbreken;
- isolatie en verduurzaming van woningen in kwetsbare wijken om woonlasten en energiearmoede terug te dringen;
- begrijpelijke en uitvoerbare regelingen die effect hebben voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties;
- ondersteuning vanuit één aanspreekpunt bij complexe problemen;
- begeleiding naar werk, participatie en beschut werk. We hebben aandacht voor de toekomst van ons sociaal ontwikkelbedrijf Caparis waarbij het belang van onze inwoners die daar werkzaam zijn ons vertrekpunt is;
- een structurele aanpak om de basisvaardigheden, zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden voor alle inwoners te verbeteren.

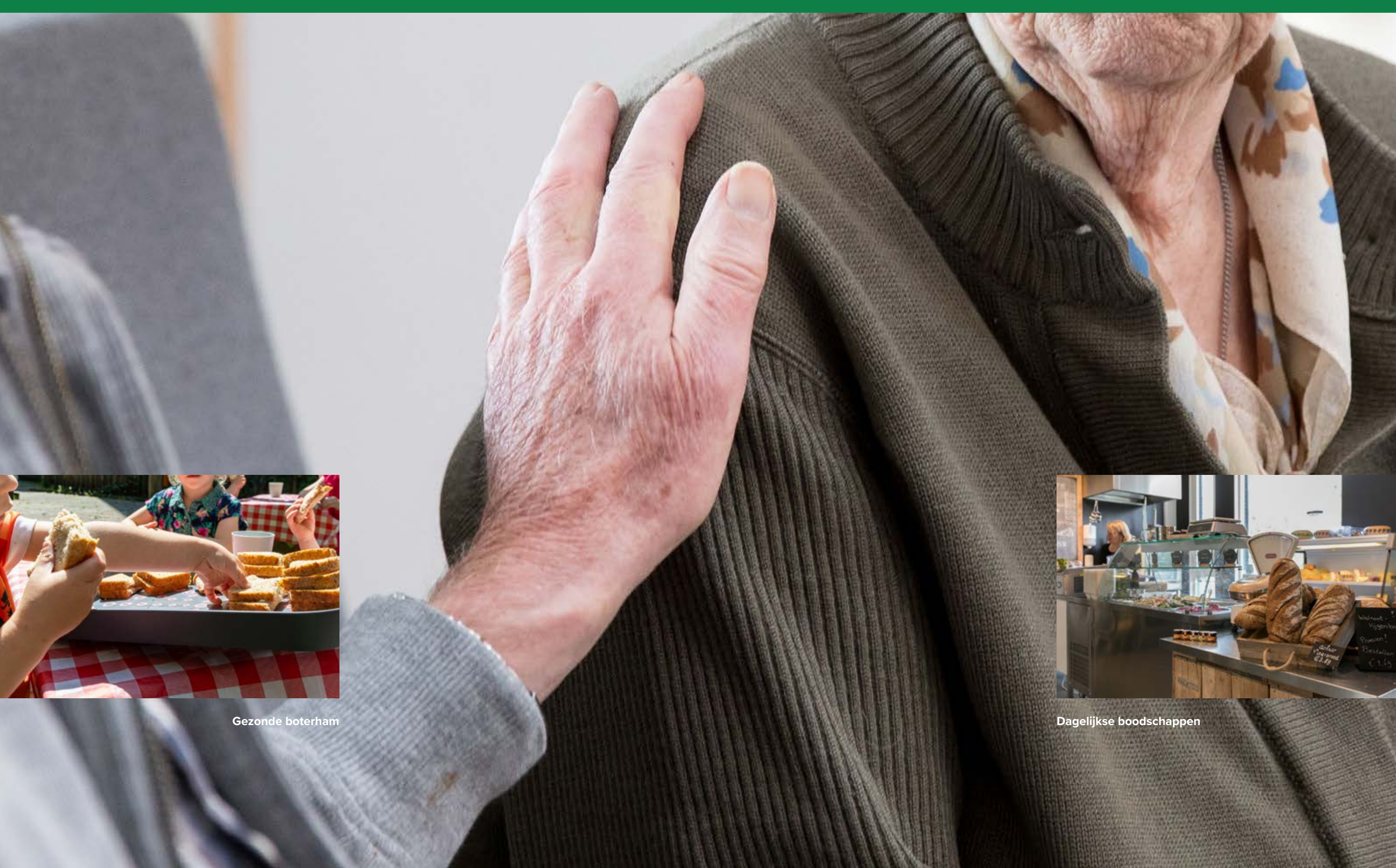
We kiezen voor een aanpak die uitgaat van vertrouwen en maatwerk. Daarbij geven we ervaringsdeskundigen, vrijwilligers, maatschappelijke organisaties en mantelzorgers een nadrukkelijke rol. Zij kennen vaak als geen ander de praktijk van inwoners die ondersteuning nodig hebben. Ook investeren we in goede samenwerking tussen gemeente, onderwijs, zorgorganisaties, kerken, verenigingen en andere maatschappelijke partners, zodat hulp sneller en beter aansluit bij wat inwoners nodig hebben.

De gemeente neemt hierin een actieve en beschermende rol. We willen problemen niet doorschuiven, maar eerder signaleren en sneller handelen. Tegelijk blijven we scherp op uitvoerbaarheid en betaalbaarheid, zodat ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners die deze echt nodig hebben.

Wat inwoners hiervan merken, is een gemeente die toegankelijker, duidelijker en menselijker werkt. Een gemeente die niet pas in beeld komt als problemen zijn vastgelopen, maar eerder naast inwoners staat. Zo bouwen we aan een Smallerland waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen en vooruit te komen.

Financieel Plein

Gezonde boterham

Dagelijkse boodschappen

Omzien naar elkaar

6

Praktijkonderwijs

Jeugd en onderwijs

Kansrijk opgroeien en ontwikkelen

Ieder kind verdient de kans om veilig, gezond en met vertrouwen op te groeien. De druk op jongeren neemt toe. Mentale problemen, prestatiedruk, eenzaamheid en complexe thuissituaties vragen om een gemeente die dichtbij staat en eerder ondersteunt. Daarom kiezen we voor een aanpak waarin preventie, samenwerking en kansengelijkheid centraal staan.

We bouwen aan een Smallerland waarin kinderen en jongeren de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben: thuis, op school en in hun omgeving. We willen dat gezinnen sneller passende ondersteuning krijgen.

De komende jaren zetten we in op:

- versterking van de aanpak Hoppa! (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving);
- betere samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, zorg, sport, cultuur en jeugdhulp;
- verdere uitvoering van het IKC-beleid (Integrale Kindcentra);
- het terugdringen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten;
- het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen, met de basisschool als centrale plek door middel van het Jeugdeducatiefonds;
- een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
- preventie en financiële vroegsignalering bij jeugd en gezinnen;
- toekomstbestendige en duurzame onderwijshuisvesting.

We blijven investeren in goede, duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Het Integraal Huisvestingsplan vormt daarbij het uitgangspunt. Schoolgebouwen zijn meer dan alleen onderwijsvoorzieningen: het zijn plekken waar kinderen zich ontwikkelen, waar ontmoeting plaatsvindt en waar onderwijs, opvang en ondersteuning steeds beter samenkomen. Bij nieuwe ontwikkelingen kijken we daarom nadrukkelijk naar de verbinding tussen onderwijs, leefbaarheid, duurzaamheid en samenwerking in wijk of dorp.

We investeren in een gezonde en veilige leefomgeving voor jongeren, met aandacht voor mentale gezondheid, ontmoeting, bewegen, cultuur en het voorkomen van middelengebruik en overlast. Onderwijs speelt hierin een centrale rol. Scholen zijn niet alleen plekken om te leren, maar ook plekken waar problemen vroeg zichtbaar worden en samenwerking ontstaat tussen kinderen, ouders en professionals.

De gemeente neemt hierin een actieve en verbindende rol. We brengen onderwijs, zorg, kinderopvang, jongerenwerk, sport en cultuur dicht bij elkaar en zorgen dat ondersteuning sneller en beter aansluit bij de praktijk van gezinnen. Wij geven uitvoering aan onze wettelijke taak voor inclusief onderwijs waarbij we ervoor zorgen dat meer kinderen passend onderwijs dichtbij huis kunnen volgen.

Wat inwoners hiervan merken, is een gemeente die kinderen en jongeren eerder ondersteunt en meer kansen biedt om zich te ontwikkelen. Zo bouwen we aan een Smallerland waarin ieder kind zich veilig kan ontwikkelen en de kans krijgt om zelfstandig verder te komen.

Voetbal op de playground

Chillen op de playground

Iedereen is een genie

In de pauze

7

Gezonde leefstijl

Preventie

Welbevinden en gezondheid van onze inwoners

Voorkomen is beter dan genezen. Daarom kiezen we in Smallerland nadrukkelijk voor preventie, vroegtijdige ondersteuning en een sterke sociale basis dichtbij inwoners. We willen voorkomen dat gewone opvoed- en opgroevragen onnodig uitgroeien tot zware zorgtrajecten of problematiek.

We kijken daarbij niet alleen naar het individu of het probleem, maar juist naar de leefomgeving waarin mensen opgroeien en leven: gezin, school, buurt, verenigingen en sociale netwerken. Veel uitdagingen waarmee jongeren en gezinnen te maken hebben horen ook bij het leven. Niet ieder probleem vraagt direct professionele zorg. Daarom zetten we in op normaliseren waar het kan en passende ondersteuning waar het moet.

We bouwen aan sterke en leefbare dorpen en wijken waarin inwoners elkaar ontmoeten, gezond kunnen leven en ondersteuning dichtbij beschikbaar is. Dit vraagt om samenwerking. Gemeente, onderwijs, zorg, welzijn, sport, cultuur, kerken, verenigingen, ondernemers en vrijwilligers hebben daarin allemaal een belangrijke rol. Door signalen vroeg te herkennen én goed te duiden, kunnen we sneller passende ondersteuning bieden zonder onnodige medicalisering of doorverwijzing.

De komende jaren zetten we in op:

- versterking van de sociale basis in wijken en in dorpen;
- ondersteuning van gezinnen, vrijwilligers, mantelzorgers, verenigingen en ontmoetingsplekken;
- een sterke pedagogische omgeving rondom jeugd en onderwijs;
- preventieve inzet via het Armoedepact, Financieel Plein en Opgroeien in een Kansrijke Omgeving;
- aandacht voor mentale gezondheid, weerbaarheid, gezonde leefstijl, bewegen en ontmoeting;
- het terugdringen van onnodige instroom in specialistische jeugdzorg;
- betere samenwerking tussen zorg, welzijn, onderwijs, sport, cultuur en veiligheid.

Binnen jeugd en onderwijs kiezen we voor een benadering die uitgaat van vertrouwen, ontwikkeling en inclusie. We willen voorkomen dat kinderen en jongeren te snel een label krijgen terwijl de oorzaak vaak ligt in prestatiedruk, stress, armoede, eenzaamheid of ingewikkelde thuissituaties. Scholen en ouders verdienen ruimte om eerst te kijken wat een kind nodig heeft binnen de gewone leefomgeving voordat specialistische hulp wordt ingezet. De effecten van preventie zijn niet altijd direct zichtbaar, maar dragen op langere termijn bij aan minder zware zorg, sterkere gemeenschappen en financieel houdbare ondersteuning. De gemeente neemt hierin een verbindende en stimulerende rol. We ondersteunen initiatieven uit de samenleving, versterken samenwerking tussen organisaties en investeren in een sterke sociale basis die inwoners helpt om gezond, veilig en betrokken mee te doen.

Ondersteuning gezinnen

Versterken sociale basis

Weerbaarheid

8

Gezinswoningen in het groen

Wonen en huisvesting

Ruimte om thuis te komen

De druk op de woningmarkt raakt steeds meer inwoners van Smallerland. Jongeren die hier willen blijven wonen, gezinnen die zoeken naar ruimte en senioren die willen doorstromen lopen steeds vaker vast. Als tweede stad van Fryslân met een sterke regionale functie en economische groeiambities willen we hier ook op anticiperen. Tegelijk willen we de kracht van onze dorpen behouden en blijven investeren in leefbare wijken en buurten. Daarom maken we wonen de komende jaren tot een van de belangrijkste opgaven van deze bestuursperiode.

Wij kiezen voor een gemeente waar inwoners een passende woning kunnen vinden in hun eigen omgeving en in iedere levensfase. Dat vraagt om tempo, regie en duidelijke keuzes. Daarom verhogen we de woningbouwopgave naar 3.000 woningen en blijven we stevig inzetten op inbreiding en herstructurering. Drachten blijft het zwaartepunt (met de ambitie om 1.000 woningen in het centrum toe te voegen) van de groei, maar ook dorpen krijgen ruimte om woningen toe te voegen die passen bij hun schaal en identiteit.

We bouwen slimmer en gevarieerder. Dat betekent dat we op geschikte locaties vaker kiezen voor appartementen en in de hoogte bouwen, juist dichtbij voorzieningen en bestaande infrastructuur. Daarmee creëren we ruimte voor starters, senioren en kleinere huishoudens en verbeteren we de doorstroming op de woningmarkt.

Het Centrum van Drachten heeft een belangrijke regionale functie en speelt een grote rol in de woon- en leefkwaliteit van Smallerland. Daarom investeren we de komende jaren in een compact, levendig en toekomstbestendig centrum met ruimte voor circa 1.000 woningen, vergroening, aantrekkelijke openbare ruimte en sterke voorzieningen. Via verdichting, wonen boven winkels en transformatie van leegstaande panden bouwen we stap voor stap verder aan een bruisend en aantrekkelijk stadshart, samen met ondernemers, ontwikkelaars, vastgoedeigenaren en inwoners.

Iedereen in onze gemeente kan een passende woning vinden. Jong én oud, huurders én kopers. Daarom zetten wij de komende jaren vol in op meer woningen, ook voor de bovenkant van de markt moet er ruimte zijn om de balans te houden en de doorstroming op gang te krijgen. We sturen actief op voldoende sociale huurwoningen en betaalbare koopwoningen. Ontwikkelaars bouwen in Smallerland niet alleen voor de markt, maar ook voor de volkshuisvestelijke opgave van onze gemeente. Daarbij houden we oog voor betaalbare appartementen voor mensen die willen doorstromen zodat zij die stap ook kunnen zetten.

De komende jaren zetten we in op:

- versnelling van woningbouwprocedures en betere samenwerking in onderzoeken en voorbereiding;
- voldoende betaalbare woningen voor starters, gezinnen en senioren;
- sterke en leefbare dorpen en wijken;
- woningbouw die rekening houdt met netcapaciteit, klimaatadaptatie en bereikbaarheid;
- blijven investeren in verstedelijkingsstrategie in F4 verband (vier grote Friese gemeenten);
- duidelijke en uitlegbare afspraken over woningtoewijzing binnen de wettelijke kaders waarbij we streven naar gelijke kansen voor alle inwoners;
- voorbereiding op groei door de Lelylijn;
- het richting geven aan een nieuwe woonwijk;
- het verder versterken van het centrum van Drachten als tweede stad van Fryslân;
- het toevoegen van studentenhuusvesting in het kader van Campus Drachten;
- stimuleren van woningsplitsing, optoppen en transformatie van bestaande gebouwen;
- ruimte bieden aan creatieve woonoplossingen zoals tiny houses en knarrenhofjes, met oog voor leefbaarheid en kwaliteit van de buurt;
- onderzoek naar ruimte voor woonwagengplekken.

De gemeente heeft een actieve rol bij de woningbouwopgave. We verbinden corporaties, ontwikkelaars, dorpen en inwoners en sturen steviger op voortgang, kwaliteit en uitvoerbaarheid. Daarbij kiezen we voor: snel waar het kan, zorgvuldig waar het moet.

Wat inwoners daarvan merken, is concreet: meer woningen, meer beweging op de woningmarkt en meer kansen om in Smallerland een thuis te vinden. Zo bouwen we niet alleen huizen, maar versterken we ook de leefbaarheid en toekomst van onze gemeente.

Huurwoningen

Toekomstbestendig centrum

Betaalbare woningen

Woningen voor senioren

Veilig oversteken

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Veilig, bereikbaar en slim verbonden

In Smallerland willen we dat inwoners zich veilig en gemakkelijk kunnen verplaatsen, of dat nu lopend, op de fiets, met het openbaar vervoer of met de auto is. We zien tegelijkertijd dat de druk op wegen toeneemt. Dat raakt dorpen, woonwijken en het centrum van Drachten. Daarom maken we duidelijke keuzes voor verkeersveiligheid, bereikbaarheid, leefbaarheid en praktische mobiliteit.

We kiezen voor een verkeerssysteem waarin doorgaand verkeer minder door het centrum van Drachten rijdt en woonwijken veiliger en rustiger worden. Tegelijkertijd willen we dat het centrum van Drachten goed bereikbaar blijft voor mensen die in het centrum moeten zijn.

Daarbij investeren we gericht in veilige rotondes, kruispunten, fietsroutes, schoolomgevingen, oversteekplaatsen en een herkenbare en uniforme inrichting van wegen passend bij de functie van de weg en de geldende verkeersregels. Dit doen we door een nieuwe visie op te stellen op het verkeerssysteem. Uitgangspunten zijn hierbij:

- Verkeersveiligheid in dorpen en wijken krijgt nadrukkelijk prioriteit
- Logische verkeerssituaties
- Herkenbaarheid, veiligheid en leefbaarheid

De komende jaren zetten we in op:

- verbetering van verkeersveiligheid in het algemeen, en in het bijzonder voor verkeersveiliger schoolomgevingen, fietsroutes en oversteekplaatsen met extra aandacht voor kinderen, ouderen en andere kwetsbare verkeersdeelnemers. We luisteren daarbij goed naar de ervaringen van inwoners;
- logische en herkenbare inrichting van woonwijken om snelheid en sluipverkeer terug te dringen;
- betere bereikbaarheid van bedrijventerreinen, voorzieningen en dorpen;
- combinatie van wegonderhoud met rioolvervanging en wijkvernieuwing;
- meer ruimte voor lopen, fietsen en groen in het centrumgebied;
- minder doorgaand verkeer door het centrum van Drachten;
- een dag en nacht vrij toegankelijke en beveiligde fietsenstalling in het centrum;
- veilige en snelle fietsverbindingen tussen Drachten en de dorpen;
- innovatieve mobiliteitsoplossingen en betere aansluiting tussen openbaar vervoer en de laatste kilometer(s) naar werk, onderwijs en voorzieningen;
- duurzame, veilige en inclusieve mobiliteit die past bij een groeiende gemeente en een bereikbaar buitengebied welke naast innovatieve mobiliteitsoplossingen ook leidt tot minder emissie en minder verkeersslachtoffers;
- een verkenning van de mogelijkheden voor een fietssnelweg tussen onze gemeente en bijvoorbeeld Heerenveen of Leeuwarden.

We willen investeren in slimme en duurzame manieren van verplaatsen. Daarom geven we ruimte aan innovatieve vormen van vervoer en mobiliteitshubs. De auto blijft voor veel inwoners, ondernemers en dienstverlenende beroepen een noodzakelijke en volwaardige vorm van vervoer.

Door de gunstige ligging van Smallerland in Noord-Nederland blijft bereikbaarheid een belangrijke randvoorwaarde voor wonen, werken en ondernemen. We blijven inzetten op sterke regionale verbindingen en de komst van de Lelylijn als impuls voor bereikbaarheid en economische ontwikkeling.

We investeren zichtbaar in verkeersveiligheid, maken zorgvuldige keuzes in de inrichting van de openbare ruimte en combineren mobiliteitsopgaven zoveel mogelijk met woningbouw, centrumontwikkeling, dorpsontwikkeling en wijkverbetering.

Wat inwoners hiervan merken, is een gemeente waarin zij zich veilig en prettig kunnen verplaatsen.

Fietsenstalling bij busstation

Minder doorgaand verkeer

Meer ruimte in het centrum

Logische verkeerssituaties

Snelle fietsverbinding

Greendeal

Duurzaamheid, klimaat en energie

Duurzaam en toekomstbestendig

Smallerland staat voor grote opgaven op het gebied van duurzaamheid, klimaat en energie. We willen bouwen aan een toekomstbestendige gemeente. We doen dit op een manier die praktisch, betaalbaar en uitvoerbaar blijft voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarom kiezen we voor een aanpak waarin duurzaamheid stap voor stap wordt gerealiseerd, met oog voor draagvlak, leefbaarheid en een gezonde balans tussen wonen, werken en landschap.

Wie Smallerland van bovenaf bekijkt, ziet een groene gemeente. Omdat we ambitieus zijn in het toevoegen van woningen, zodat alle inwoners een fijn thuis hebben, moeten we ook zorgen dat die plek in een prettige groene leefomgeving staat.

Op het gebied van duurzaamheid zetten we in op een groene, gezonde en klimaatbestendige

leefomgeving. We investeren in vergroening van wijken en dorpen, klimaatadaptatie, circulair werken en een leefomgeving die beter bestand is tegen hitte, droogte en wateroverlast. Daarbij stimuleren we duurzame keuzes van inwoners, bedrijven en organisaties en versterken we samenwerking tussen overheid, onderwijs, ondernemers en samenleving.

De komende jaren zetten we in op:

- energiebesparing bij woningen, maatschappelijke gebouwen en bedrijven;
- een concrete visie op energie waarbij er oog is voor solidariteit en betaalbaarheid;
- verduurzaming van gemeentelijk vastgoed en bedrijventerreinen;
- vergroening en klimaatadaptatie in wijken, dorpen en openbare ruimte;
- circulaire economie en hergebruik van grondstoffen;
- ondersteuning van inwoners en ondernemers bij duurzame keuzes;
- meer bomen in Smallerland door middel van aansluiting bij de doelstelling van de provinciale Bomen- en Bossenstrategie;
- groene schoolpleinen, tiny forests en meer speelgroen.

Naast duurzaamheid vraagt ook de energievoorziening nadrukkelijk aandacht. Netcongestie raakt inmiddels woningbouw, bedrijvigheid en mobiliteit en vraagt om scherpe keuzes en actieve samenwerking. Daarom zetten we in op een betrouwbare en toekomstbestendige energievoorziening, met oog voor uitvoerbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en betaalbaarheid. Daarbij kijken we zorgvuldig naar de belasting voor inwoners, ondernemers en landschap.

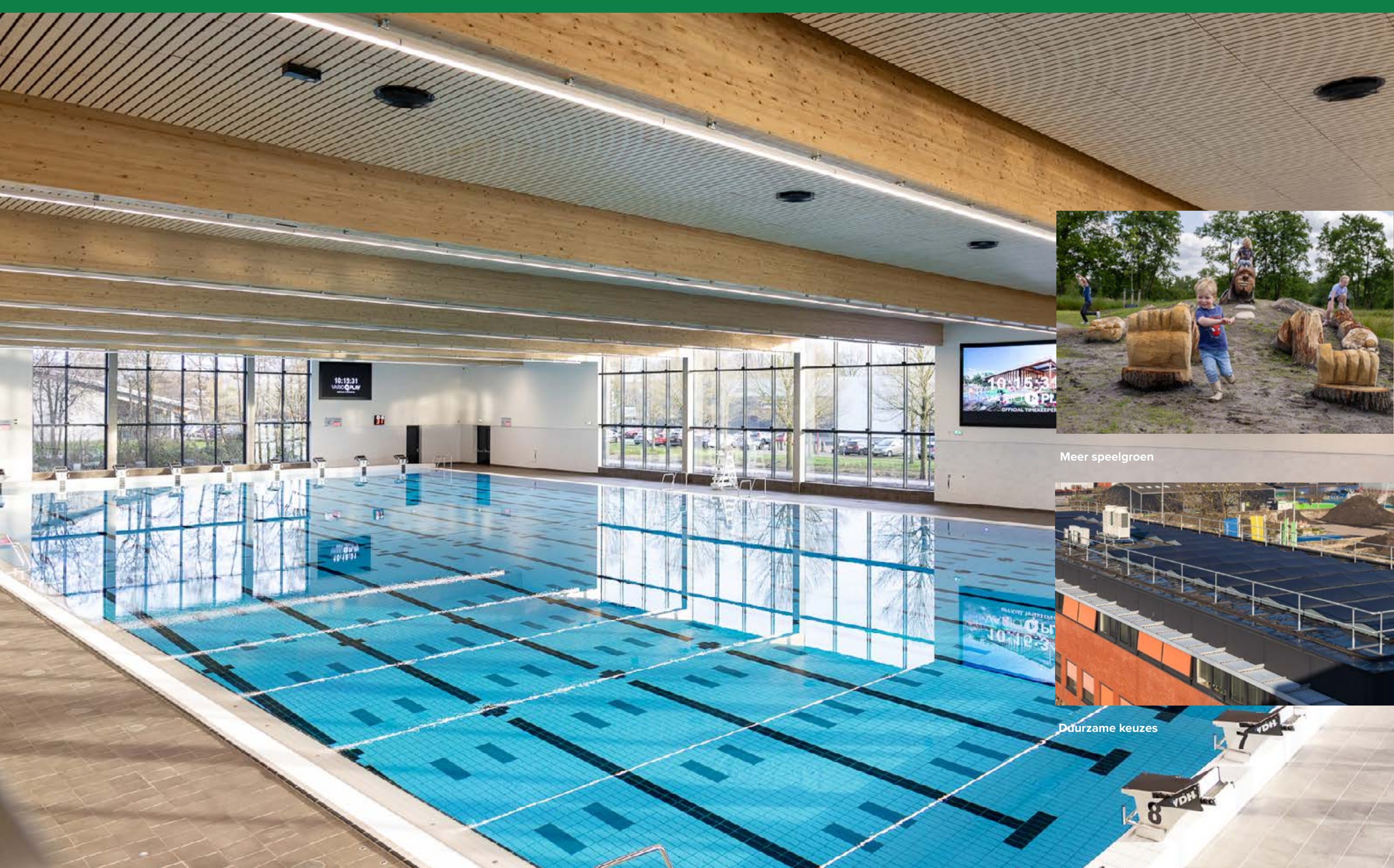
We stellen een Aanpak Netcongestie op en kiezen voor een energieaanpak die:

- inzet op slimme benutting van het bestaande netwerk zoals bijvoorbeeld de collectieve energiestrategie op bedrijventerrein Azeven-Noord;
- ruimte biedt aan innovatieve energieoplossingen;
- zorgt voor een toekomstbestendig energienet en rekening houdt met netcapaciteit bij woningbouw en economie door constructieve samenwerking met partners zoals Liander;
- inwoners en ondernemers actief betreft bij energieprojecten;
- zorgt voor een eerlijke balans tussen ambitie, draagvlak en uitvoerbaarheid.

De gemeente zorgt voor duidelijke keuzes, goede samenwerking en praktische ondersteuning waar dat nodig is. We brengen partijen samen, ondersteunen initiatieven uit de samenleving en zorgen voor duidelijke keuzes in ruimte, energie en duurzaamheid. Daarbij blijven we realistisch over wat haalbaar is en houden we oog voor de impact op inwoners, ondernemers en de gemeentelijke organisatie.

Duurzaamheid en de energietransitie zijn voor ons geen abstracte doelen, maar juist een kans voor vitale, leefbare dorpen en wijken. Wij gaan voor duurzame ontwikkelingen. Betaalbaarheid, gezondheid en een hoogwaardige leefomgeving voor inwoners, ondernemers en verenigingen zijn verankerd.

Wat inwoners hiervan merken, is een gemeente die stap voor stap werkt aan een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving, zonder het praktische belang van betaalbaarheid, leefbaarheid en betrouwbaarheid uit het oog te verliezen.

Meer speelgroen

Duurzame keuzes

Extra verduurzaming

11

Buitengebied en landbouw

Een vitaal buitengebied met perspectief

Het buitengebied is van grote betekenis voor Smallerland. Het is de plek waar mensen wonen en werken, waar ondernemers actief zijn en waar voedsel wordt geproduceerd. En waar ruimte is voor de diverse natuur die Smallerland rijk is. Tegelijk staat het buitengebied onder druk door veranderende regelgeving, stikstofvraagstukken, ruimtelijke claims, onzekerheid over de toekomst van de landbouw en afnemende biodiversiteit. Daarom kiezen we voor een aanpak waarin leefbaarheid, landbouw, natuur en landschap met elkaar in balans blijven. We willen duidelijkheid en perspectief bieden aan agrariërs, bewoners en ondernemers in het buitengebied en blijven daarbij dicht bij de praktijk van inwoners en bedrijven.

We bouwen aan een vitaal buitengebied waarin ruimte is voor ondernemen, wonen, natuur, recreatie en duurzame ontwikkeling. Daarbij houden we oog voor het karakter van het coulisselandschap, de dorpen en de open ruimte die Smallerland herkenbaar maken. Agrariërs spelen hierin een belangrijke rol, niet alleen in voedselproductie, maar ook in landschapsonderhoud, biodiversiteit en leefbaarheid.

De komende jaren zetten we in op:

- een leefbaar en economisch sterk buitengebied;
- goed contact met agrariërs en vroegtijdige betrokkenheid bij plannen;
- praktische en uitvoerbare regelgeving voor agrarische ondernemers;
- ondersteuning bij vergunningen, omschakeling en (erf)transformatie;
- behoud van landschap, groene buffers en open ruimte;
- een goede balans tussen landbouw, natuur, wonen, energie en recreatie;
- aandacht voor bereikbaarheid en voorzieningen in dorpen;
- ruimte voor nieuwe functies bij vrijkomende agrarische bebouwing;
- versterking van recreatie en toerisme passend bij landschap, dorpen en leefomgeving;
- in samenwerking met agrariërs en andere relevante stakeholders streven naar vermindering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen waar dat kan.

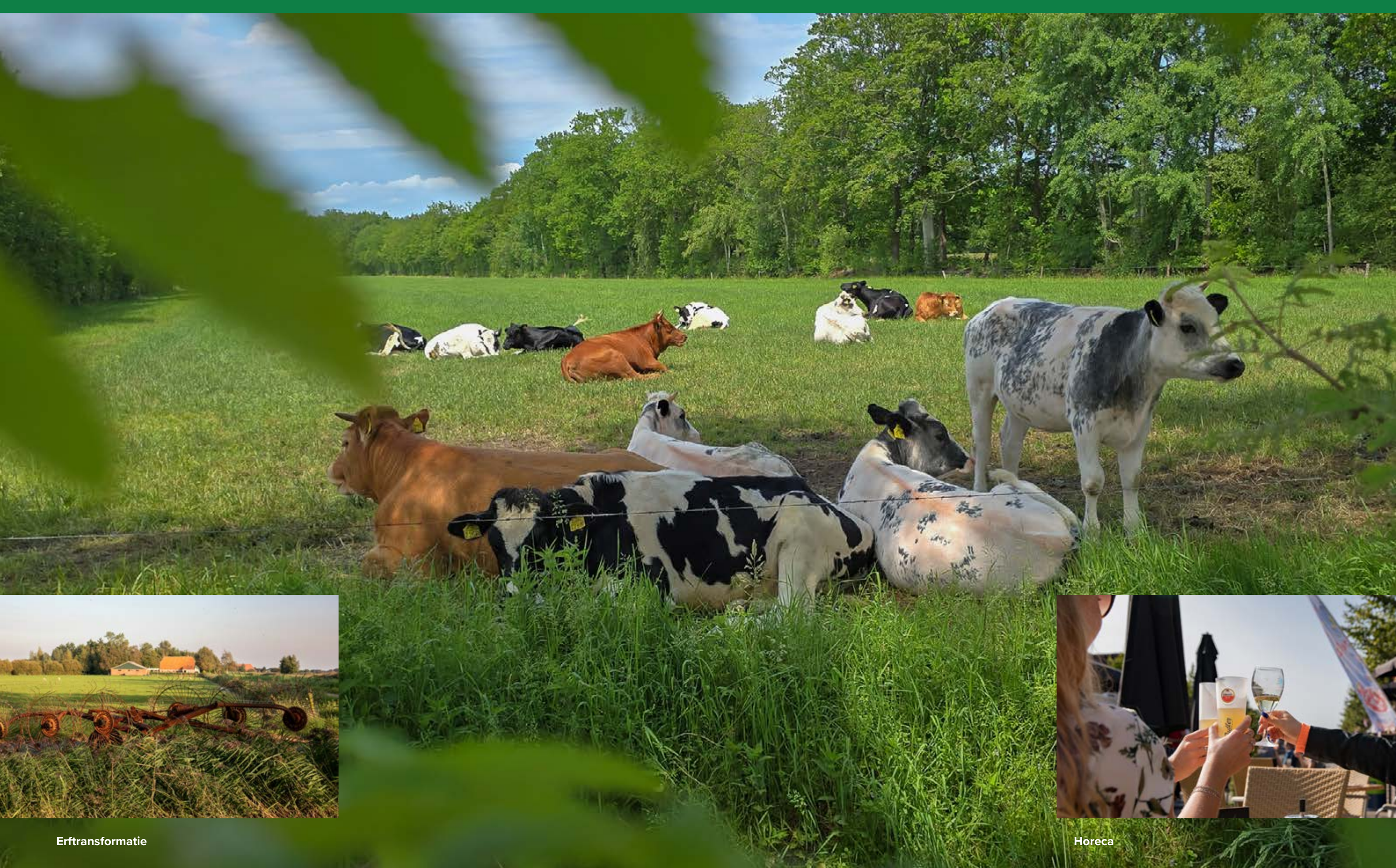
We kiezen voor een gemeente die meedenkt met ondernemers en inwoners in het buitengebied. Dat betekent dat we ruimte geven aan duurzame, toekomstbestendige bedrijfsvoering en innovatie, maar ook zorgvuldig kijken naar draagvlak, leefbaarheid en uitvoerbaarheid. Daarbij voorkomen we dat stapeling van regels en opgaven leidt tot onduidelijkheid of onevenredige druk op agrariërs en dorpen. Daarbij zien we recreatie en toerisme als kans om het buitengebied economisch en maatschappelijk te versterken, passend bij de schaal, rust en kwaliteit van landschap en dorpen in Smallerland.

De gemeente denkt mee met inwoners en ondernemers en zorgt voor duidelijke afspraken en goede samenwerking. We werken samen met agrariërs, inwoners, natuurorganisaties en andere gebiedspartners aan een toekomstbestendig buitengebied waarin economie, landschap en leefbaarheid elkaar versterken.

Wat inwoners hiervan merken, is dat de gemeente het buitengebied ziet als volwaardig onderdeel van Smallerland. Een gebied waar ruimte blijft voor ondernemen, wonen, natuur en leefbaarheid, met respect voor het landschap en de mensen die er wonen en werken.

Landbouw en wonen

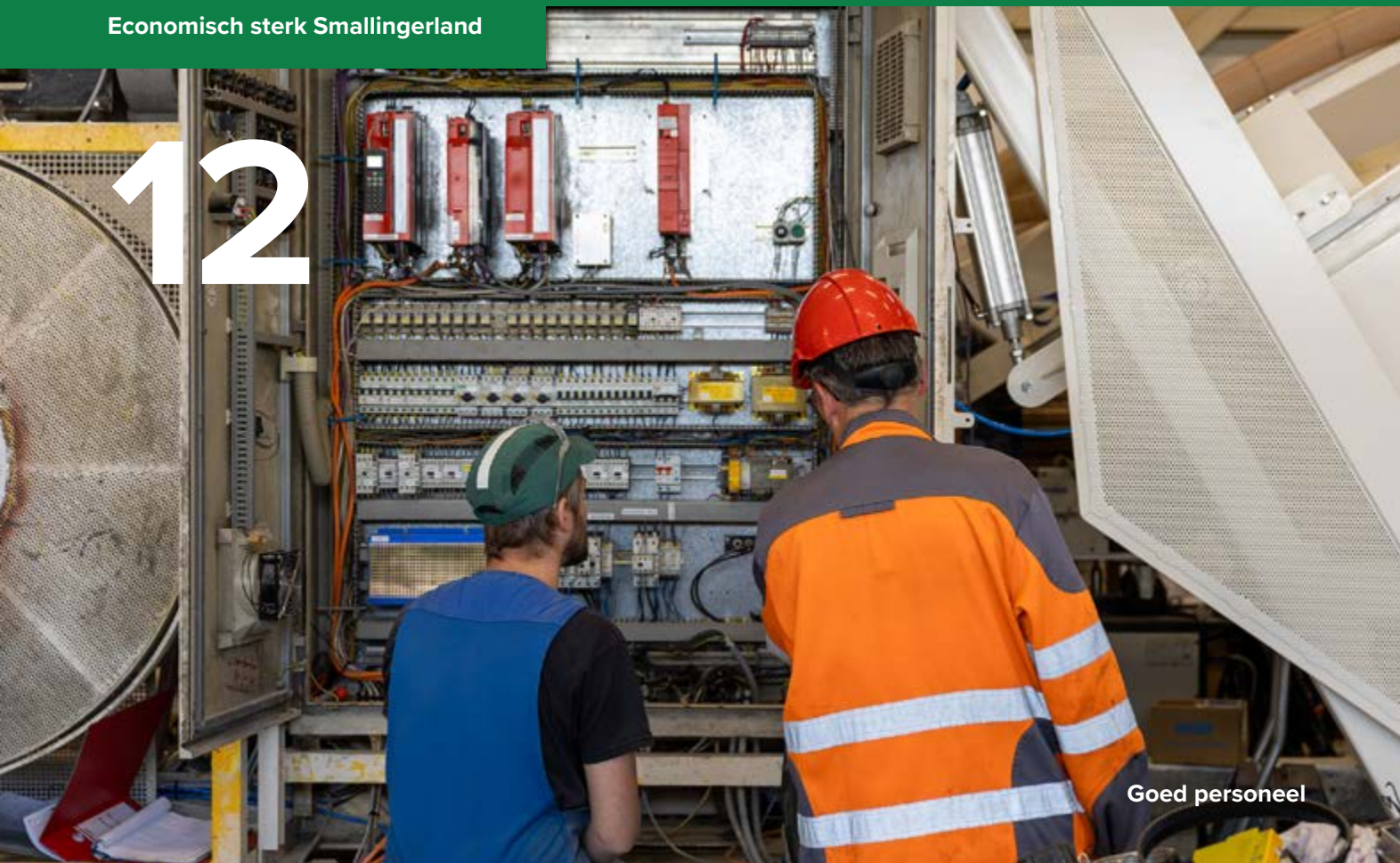

Erfransformatie

Horeca

Balans

12

Goed personeel

Economie, werk en ondernemerschap

Economisch sterk en toekomstgericht Smallerland

Een sterke economie is de motor onder leefbare dorpen en wijken, goede voorzieningen en voldoende werkgelegenheid. Smallerland heeft daarin een sterke positie. Met de maakindustrie, innovatieve bedrijven, onderwijsinstellingen en de centrumfunctie van Drachten bouwen we verder aan een gemeente die economisch krachtig én toekomstbestendig is. Tegelijk staan ondernemers en inwoners voor grote uitdagingen: schaarse ruimte, netcongestie, veranderende regelgeving en de vraag naar goed personeel vragen om duidelijke keuzes en een actieve overheid.

Wij kiezen voor een economie die innovatief, praktisch en verbonden is met de samenleving. We bouwen voort op de kracht van de maakindustrie, het midden- en kleinbedrijf en de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid. Daarbij combineren we economische groei met leefbaarheid, bereikbaarheid en duurzaamheid.

De komende jaren zetten we in op:

- versterking van het vestigingsklimaat en toekomstbestendige bedrijventerreinen;
- ondersteuning van ondernemers bij netcongestie, verduurzaming en innovatie;
- verdere ontwikkeling van Campus Drachten en het Innovatiecluster Drachten;
- versterking van De Haven als economisch kerngebied richting 2040;
- blijvende inzet op samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en overheid voor stages, opleidingen en banen;
- een aantrekkelijk en levendig centrum dat past bij Drachten als tweede stad van Fryslân met ruimte voor winkels, horeca, cultuur en ontmoeting;
- actieve lobby en profilering van Smallerland in de regio, Den Haag en Europa. Hiervoor maken we een Actieagenda Public Affairs.

We kiezen nadrukkelijk voor een toekomstgerichte economie. Dat betekent dat we inzetten op innovatie, circulair ondernemen, energiebesparing en slimme benutting van ruimte en infrastructuur. Bedrijventerreinen vergroenen we stap voor stap en we stimuleren duurzame energieoplossingen, vervoer over water en samenwerking tussen bedrijven. Tegelijk houden we oog voor bereikbaarheid, leefbaarheid en de druk op het energienet.

De gemeente neemt hierin een actieve en verbindende rol. We brengen ondernemers, onderwijsinstellingen, maatschappelijke partners en overheden samen om kansen sneller te benutten en knelpunten eerder op te lossen. Daarbij investeren

we in economische slagkracht, lobbykracht en uitvoeringskracht. Smallerland moet zichtbaar aanwezig zijn op de plekken waar besluiten worden genomen over economie, infrastructuur, innovatie en regionale ontwikkeling.

Wat inwoners en ondernemers hiervan merken, is een gemeente met meer kansen op werk, sterke voorzieningen en een aantrekkelijk ondernemersklimaat. Een gemeente waar innovatie en ondernemerschap ruimte krijgen en waar economie niet losstaat van leefbaarheid en kwaliteit van leven. Zo bouwen we aan een economisch sterk Smallerland dat klaar is voor de toekomst.

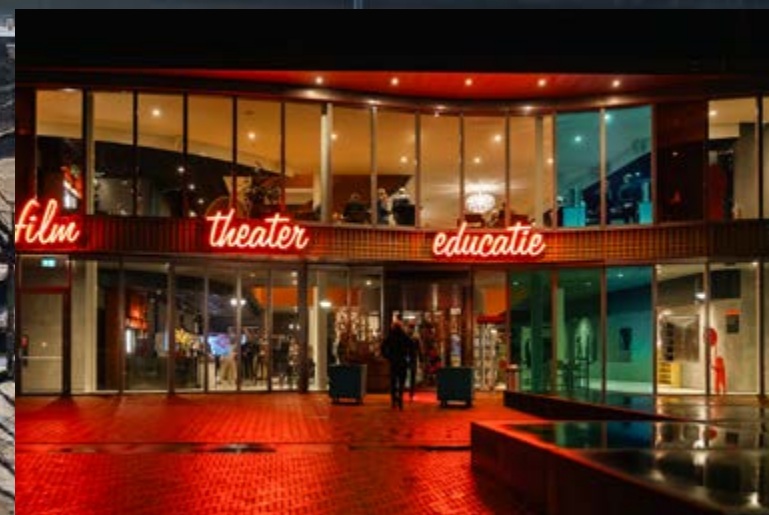
Cultuur

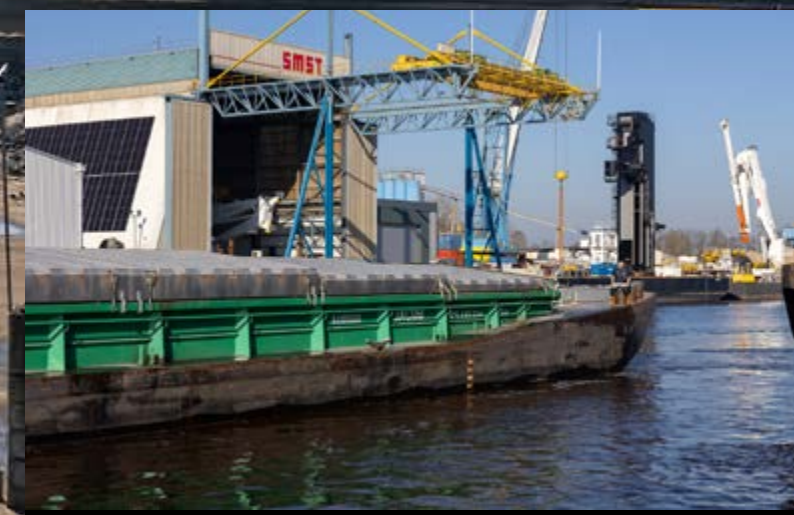
Ondernemersavond

Horeca

Theater en Educatie

Versterking van de Haven

Economisch kerngebied

13

Financiën

Financieel stabiel Smallerland

Een financieel gezonde gemeente is belangrijk om het goede te kunnen doen voor onze samenleving. Die financiën staan echter onder druk: naar het huidige inzicht is er vanaf 2028 sprake van een aanzienlijk tekort op de begroting. Uit onderzoeken is gebleken dat gemeenten, en dus ook Smallerland, voor de taken in het sociaal domein niet de middelen ontvangen van het Rijk waar wij volgens de wet recht op hebben. Een volgende stap van het Rijk wordt verwacht in het voorjaar van 2027, onduidelijk is nog in welke mate en voor welke periode.

Wij kiezen ervoor om zelf regie te pakken en te houden. We zetten in op een financieel beleid dat betrouwbaar, verantwoord en toekomstbestendig is, zodat Smallerland ook de komende jaren kan blijven bouwen aan sterke dorpen, wijken en voorzieningen. Financiële stabiliteit en behoedzaam begroten vinden wij heel belangrijk. Voor de hand liggende maatregelen om het begrotingsbeeld te verbeteren zijn al genomen. Dit vraagt duidelijkheid in de vervolgstappen.

De komende jaren zetten we in op:

- voldoen aan de wettelijke kaders als het gaat om begrotingsevenwicht, waarbij we jaarlijks in aanvulling op die wettelijke kaders niet alleen het begrotingsjaar structureel sluitend maken, maar ook het jaar daarop;
- concrete stappen om de begroting voor 2028 en 2029 sluitend te maken. Daarbij vragen we aan het nieuwe college om voor de zomer 2027 een voorstel te doen voor een mix van maatregelen, gebruik te maken van het (geactualiseerd) materiaal hiervoor uit de afgelopen raadsperiode;
- een prioritering van maatregelen waarbij de meerjarenambities zoals de raad deze heeft vastgesteld en welke volgen uit dit coalitieakkoord leidend zijn. Overigens kan het zijn dat maatregelen niet nodig blijken als het Rijk voldoende middelen beschikbaar stelt. Mochten maatregelen toch nodig zijn, dan is het belangrijk dat financiële keuzes eerlijk, uitlegbaar en toekomstgericht zijn;
- terughoudendheid als het gaat om lastenstijging voor inwoners en organisaties, mede gelet op veranderingen in riool- en waterzorgheffing. Daarom kijken we nadrukkelijk eerst naar beperking van de eigen lasten om tot een sluitende begroting te komen. Pas als blijkt dat maatregelen nodig zijn met te veel impact op de samenleving, dan mag ook overwogen worden om de OZB te verhogen;
- versterking van grip op de kosten in het sociaal domein, die de afgelopen jaren sterk zijn opgelopen;
- financieel verantwoord investeren en nieuwe ontwikkelingen goed toetsen ten aanzien van haalbaarheid, betaalbaarheid en uitvoerbaarheid;
- een organisatie die blijvend scherp is als het gaat om kansen, maatschappelijke uitdagingen en om uitvoering van taken slimmer en anders te organiseren;
- het afschaffen van de hondenbelasting met ingang van 2027.

Het uitgangspunt is dat gemeentelijke heffingen kostendekkend, transparant en rechtvaardig zijn. Waar keuzes mogelijk zijn, zoeken we naar een verdeling die gezinnen en kwetsbare huishoudens ontziet en die werken, wonen en meedoen niet onnodig duurder maakt.

Verder kiezen we nadrukkelijk voor het doorzetten van de versterking in sturing op resultaten en geld. We maken stap voor stap helderder wat we van plan zijn en welke resultaten we leveren voor de hieraan gekoppelde middelen. Daar waar uitvoering van doelen (nog) niet meetbaar is, zorgen we dat ten minste toetsbaar is of iets geleverd is. Dit maken we niet alleen helderder voor raadsleden, die de planning & controlcyclus snappen, maar ook voor inwoners. Dit met als doel dat deze transparantie het vertrouwen in wat hun gemeente realiseert bevordert.

Wat inwoners en ondernemers hiervan merken, is een gemeente die slim met gemeenschapsgeld omgaat en die transparant is over resultaten en inzet van geld. Op deze manier werken we samen aan een financieel stabiel Smallerland waar de lasten niet meer dan nodig stijgen en we door kunnen blijven bouwen aan de toekomst.

Slagkracht

Niets is gratis

Budgettaire bijlage

Intensiveringen uit coalitieakkoord	2027	2028	2029	2030
Dienstverlenend en veilig Smallingerland				
Open bestuursstijl				
Twee extra wethouders (2*0,5 fte) + ondersteuning (s)	-266	-266	-266	-266
Dienstverlening				
Openbare orde en veiligheid				
Sociaal Smallingerland				
Gemeenschapszin				
Bestaanszekerheid				
Aanpak laaggeletterdheid (s)	-200	-200	-200	-200
Jeugd en onderwijs				
Jeugdeducatiefonds (s)		-50	-50	-50
Preventie				
Ruimtelijk goed Smallingerland				
Woningbouw en huisvesting				
Gebiedsprogramma centrum (i)	-400	-400	-400	-400
Stimuleren wonen boven winkels (i)	-400			
Dekking uit algemene reserve (i)	800	400	400	400
Bereikbaarheid en verkeersveiligheid				
Duurzaamheid, klimaat en energie				
Bomen (s)		-20	-20	-20
Buitengebied en landbouw				
Economisch sterk Smallingerland				
Actieagenda economie (s)	-360	-360	-360	-360
Actieagenda public affairs (i)	-400	-400	-400	-400
Dekking uit algemene reserve (i)	400	400	400	400
Innovatiecampagne (i)	-200			
Subsidie ICD (i)		-400	-400	-400
Dekking uit algemene reserve (i)	200	400	400	400
Financieel stabiel Smallingerland				
Afschaffen hondenbelasting	-400	-400	-400	-400
Totaal effect intensiveringen op begrotingssaldo	-1226	-1296	-1296	-1296

Portefeuilleverdeling

Burgemeester	Wethouder ruimte, wonen en EZ	Wethouder zorg, werk en Kunst en Cultuur	Wethouder leefomgeving en mobiliteit
	Eerste loco	Tweede loco	Derde loco
Fred Veenstra	Tjebbe van der Meer CDA	Zahraa Al-Daraaj PRO	Koop de Grouw Smallerlands Belang
Openbare orde en veiligheid (OOV)	Ruimte	Zorg	Leefomgeving (inclusief water en riolering)
Informatieveiligheid	Wonen	Werk (participatiewet, Wsw, armoedebeleid)	Mobiliteit
Basisregistratie Personen (BRP)	RO (inclusief Omgevingsplannen en Strategisch Grondbeleid)	Duurzaamheid (klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulaire economie en inkoop)	Verkeer & vervoer
Voorlichting en communicatie	Gebiedsontwikkeling	Onderwijshuisvesting	Beheer openbare ruimte
	Economische Zaken (economische ontwikkeling, acquisitie, vestigingsklimaat, werkgelegenheid en bestuurlijke samenwerking)	Kunst & cultuur (Museum Drachten, De Lawei, Evenementen)	Vergunningen, Toezicht, Handhaving (VTH)
		Recreatie & toerisme	Bedrijfsvoering en Dienstverlening
			ICT/AI

Wethouder welzijn, jeugd en gezondheid	Wethouder financiën en energie	Wethouder binnenstad en projecten
Vierde loco	Vijfde loco	Zesde loco
Pieter van der Zwan ChristenUnie	Mirjam Bakker D66	Piet Fortuin CDA
Welzijn	Financiën	Binnenstad
Jeugd	Grondexploitatie	Projecten (ICD, Campus, Haven, Lelylijn)
Gezondheid	Energietransitie	Public Affairs
Sport & bewegen		
Onderwijs		
Inclusie		
Internationale betrekkingen		
P&O		

Colofon:

Tekst: CDA, PRO, Smallingerlands Belang, ChristenUnie, D66

Fotografie: Sieta Stel Fotografie

Vormgeving: Studio gemeente Smallingerland

Friese vertaling: Baukje Zijlstra, gemeente Smallingerland

Gemeente Smallingerland

Gauke Boelensstraat 2

9203 RM Drachten

Telefoon: (0512) 58 12 34

www.smallingerland.nl

Mei-inoar sterk foar Smellingerlân

Romte om te libjen, krêft om te dwaan!

Foaropwurd

Foar jo leit it koälysjeakkoart foar de kommende jierren. In dokumint fol ambysje en mei in realistyske blik op ‘e takomst. Smellingerlân stiet op in wichtich krúspunt. De ôfrûne riedsperioade en yn ‘e perioade nei de ferkiezingsen is der foar en efter de skermen yngeand neitocht, debattearre, tekene en rekkene. De fyzjes en it belied lizze der en de plannen binne helder. Wy kieze derfoar fierder te bouwen oan dy fyzjes en plannen dy’t earder troch de ried fêststeld binne.

Us opjeften binne foars en de finansjele realiteit twingt ús ta skerpte. Just yn in tiid dat middels ûnder druk steane, kieze wy mei ambysje foar krêftdiedigens en in flecht nei foaren. Wy sille oan ‘e slach mei in stevige wenningbou-opjefte fan 3.000 wenningen, sadat jong en âld in waarm thúsinne yn harren eigen fertroude omjouwing. Dat dogge wy op in wize dy’t past by aard en skaal fan ús stêd en doarpen. Wy fersterkje de ekonomyske posysje fan Drachten as ynnovative én twadde stêd fan Fryslân. Dat dogge wy troch fierdere ûntwikkeling fan in brûzende binnenstêd en oanhâldend omtinken foar de leefberens fan ús doarpen en it prachtige bûtengebiet.

Wy ynvestearje yn bestearswissichheid en previnsje, sadat elkenien de kâns kriget om mei te dwaan. Wy stribje nei in maatskippij dêr’t wy nei inoar omsjogge, dêr’t betelbere wenningen binne yn feilige en griene doarpen en wiken, en dêr’t goede berikberens en tagonklike soarch is. Wy fersterkje de ferbining tusken wat wy dogge foar ús ynwenners en wat wy dogge foar harren leefomjouwing, omdat dat sterk mei-inoar gearhinget. Duorsumens sjogge wy as liedend prinsipe yn alles wat wy dogge.

Dit akkoart stiet foar in iepen, minsklike en tagonklike bestjoersstyl. It freget om in betroubere oerheid dy’t tichtby ynwenners stiet en dúdlik en realistysk is. Us gemeentehûs bliuwt sûnder ôfspraak tagonklik. Us bestjoerders sille de wiken en de doarpen yn. Elke wyk en elk doarp hat in eigen bestjoerder as oansprekpunt.

De ambysjes yn dit koälysjeakkoart foar Smellingerlân binne grut. It tal wetlike taken en maatskiplike opjeften nimt ta. Tagelyk wolle wy in sichtber, berikber en slachfeardich bestjoer wêze. Wy fersterkje dêrom de gearwurking mei ús regionale partners, de provinsje, Den Haach en Brussel. Dat freget om mear ynset op lobbykrêft en bestjoerlike oanwêzigens. Om dêr noch better op tarist te wêzen, wreidzje wy it kolleezje út.

Mei dit akkoart begjint de folgjende faze yn it bouwen oan ús gemeente. Dat dogge wy net allinnich. Dit akkoart is dan ek in hantrekken om mei te bouwen.

Wy steane bliuwend iepen foar ideeën fan oare fraksjes yn ‘e ried. Wy tankje harren foar harren ynbring en wy hawwe dy neinommen yn it opstellen fan dit akkoart. Ynbring dy’t ek nedich is by de finansjele útdagingen dêr’t de gemeenteried him foar 2028 en fierder foar steld sjocht. Dêr sil it kolleezje yn ‘e maitiid fan 2027 mei konkrete foarstellen foar komme.

De útdagingen dêr’t Smellingerlân foar stiet, geane de politike kleur fan koälysje of opposysje te boppe. Wy nûgje riedsleden, ynwenners en al ús maatskiplike partners dan ek fan herten út om mei jo ideeën, jo krityske blik en jo belutsenens by te dragen oan de útfiering fan de plannen.

Allinnich as wy it mei-inoar dogge, méi de ried, méi ús ynwenners en méi ús maatskiplike partners, meitsje wy de ambysjes wier. Mei-inoar sterk foar Smellingerlân. Romte om te libjen, krêft om te dwaan!

Ynhâld

Tsjinstferlienend en feilich Smellingerlân	
Iepen bestjoersstyl	4
Tsjinstferliening	8
Iepenbiere oarder en feiligens	12
Sosjaal Smellingerlân	
Mienskipssin	16
Bestearswissichheid	20
Jeugd en ûnderwiis	24
Previnsje	28
Romtlik goed Smellingerlân	
Wenjen en húsfersting	32
Berikberens en ferkearsfeiligens	36
Duorsumens, klimaat en enerzjy	40
Bûtengebiet en lânbou	44
Ekonomysk sterk Smellingerlân	
Ekonomy, wurk en ûndernimmerskip	48
Finansjeel stabyl Smellingerlân	
Finânsjes	52
Budzjettêre taheakke	56
Portefúljeferdieling	58

1

Iepen debat

Iepen bestjoersstyl

Gemeente Smellingerlân: iepen en tichtby

In sterke gemeente begjint by in bestjoer dat sichtber, berikber en dúdlik is. Dêrom kiese wy foar in iepen bestjoersstyl wêryn't wy ús bestjoerders, ynwenners, ûndernimmers en ferieningen serieus nimme en aktyf belûke by plannen en ûntwikkelingen.

Slachkrêft

De kommende jierren sette wy yn op:

- in sichtber en tagonklik kolleezje yn ús doarpen en wiken;
- dúdlike kommunikaasje yn begryplike taal;
- it aktyf belûken fan ynwenners en organisaasjes by plannen en wy binne yn 't foar dúdlik oer ferwachtingen;
- in tagonklike gemeente, ek sûnder ôfspraak;
- plannen safolle mooglik yn 'e mande mei ynwenners foarm jaan;
- dúdlike weromkeppeling op partisipaasje en ynwennersinisjativen;
- mear romte foar inisjativen út doarpen, wiken en buerten wei.

Wy kiese foar in bestjoersstyl dêr't gemeente en maatskippij faker mei-inoar yn oplûke. Ynwenners, ûndernimmers en maatskiplike partners wurde earder belutsen by plannen en ûntwikkelingen dy't harren leefomjouwing reitsje. Dêrby jouwe wy yn 't foar dúdlikens oer de romte foar ynfloed, meitsje wy ynformaasje en dokuminten better tagonklik en keppelje wy sichtber werom wat der mei ideeën en reaksjes bart. Partisipaasje is foar ús gjin doel op himsels, mar in praktyske manier om te kommen ta bettere plannen, mear draachflak en in gemeente dy't tichtby ynwenners stiet.

Wat ynwenners dêrfan fernimme, is in gemeente dy't tichtby stiet: tagonklik, oansprekber en belutsen by wat libbet yn Smellingerlân.

Serieus nimme

lepen bestjoersstyl

2

Fasilitêre tsjinst gemeente Smellingerlân

Tsjinstferliening

Tichtby, dúdlik en minsklik

Ynwenners, ûndernimmers en ferieningen moatte rekkenje kinne op in gemeente dy't berikber is, dúdlik kommunisearret en meitinkt yn oplossingen. Dêrom kieze wy foar tsjinstferliening dêr't de minsklike mjitte yn sintraal stiet: persoanlik wêr nedich, digitaal dêr't it kin en altyd begryplik en tagonklik.

De Fryske taal

De kommende jierren sette wy yn op:

- dúdlike en begryplike kommunikaasje, mei oandacht foar tagonklikens en it brûken fan heldere taal en it Frysk;
- fluggere en mear op oplossingen rjochte tsjinstferliening rjochting ynwenners, ûndernimmers en ferieningen;
- minder ûnnedige regels en kwalitatyf goede en flugge fergunning- en oanfraachprosedueres;
- it mear belûken fan minder hearde groepen.

Fertrouwen is it útgangspunt yn ús tsjinstferliening. Wy sjogge net allinnich nei regels, mar ek nei de situaasje fan minsken. Dêrby stypje wy ynwenners dy't fêstrinne better en geane wy troch mei ynvestearjen yn ynklusieve partisipaasje en in tagonklike oerheid. Frijwilligers, ferieningen en maatskiplike organisaasjes binne ûnmisber foar in sterk Smellingerlân en fertsjinje in gemeente dy't neist harren stiet.

Stipe yn 'e taal

Dúdlike kommunikaasje mei ûndernimmers

Frijwilligerswurk

Brede Skoalle De Drait

3

Sport mei Dr88 Vibes en Sportbedriif

Iepenbiere oarder en feiligens

Feilich en leefber gearlibje

Alle ynwenners moatte harren feilich en thús fiele kinne yn Smellingerlân. Feiligens is de basis foar noflik wenjen, ûndernimmen, moetsjen en opgroeien. Dat freget om in gemeente dy't sichtber oanwêzich is, dúdlike grinzen stelt en fluch hannelet by oerlêst, kriminaliteit en ûnfeiligens. Feiligens giet tagelyk oer previnsje, moeting, ynrjochting fan de iepenbiere romte en perspektyf.

Wy kieze foar in stevige én previntive oanpak fan kriminaliteit, ûndermining en oerlêst. Yn 'e mande mei plysje, hanthavening, ûnderwiis, jongereinwurk, ûndernimmers en maatskiplike partners bouwe wy oan feilige doarpen en wiken en oan in feilich sintrum fan Drachten. Dêrby sette wy yn op sichtberens op strjitte. Wy binne in gemeente dy't oansprekber is en dy't krêftdiedich optreedt as it moat mar ek each hat foar elk syn situaasje. Wy hawwe dêrby útdruklik each foar de oanpak fan fysike en digitale kriminaliteit. Wêr't dat nedich is, heart kameratafersjoch ta de mooglikheden.

De kommende jierren sette wy yn op:

- genôch sichtbere hanthavening yn wiken, doarpen en it sintrum;
- in krêftige oanpak fan ûndermining, drugshannel, geweld en fandalisme;
- in Bibob-toets by kontrakten mei soarchoanbieders;
- previnsje en begelieding fan jongerein, yn 'e mande mei ûnderwiis, MOS, sport en kultuer;
- mear oandacht foar cyberfeiligens en digitale wjerstân;
- in feilich en libben sintrum fan Drachten, yn 'e mande mei ûndernimmers en ynwenners;
- in goed behear fan de iepenbiere romte, omdat dat bydraacht oan it gefoel fan feiligens fan ynwenners;
- regels dy't begryplik en praktysk útfierber binne.

Feiligens freget ek om dúdlike karren. By feilichheidsfraachstikken sjogge wy útdruklik nei útfierberens, prioritearring en beskikbere kapasiteit. Dêrby wolle wy dúdlike karren meitsje oer wêr't maatregels it measte effekt hawwe op feiligens en leefberens. Dêrom lizze wy yn it nije Kearnbelied Feiligens 2027-2030 heldere prioriteiten fêst.

Feiligens giet hân yn hân mei leefberens. Dêrom ynvestearje wy net allinnich yn hanthavening en oanpak fan oerlêst, mar ek yn skjinne, goed ûnderhâlden en oantreklike wiken, doarpen en iepenbiere romten dêr't ynwenners inoar moetsje kinne en harren noflik fiele.

De gemeente nimt dêryn in aktive regyrol. Wy ferbine feiligens mei leefberens, jongereinbelied, soarch en iepenbiere romte. Dêrby kieze wy foar in oanpak dy't sichtber oanwêzich is yn de maatskippij: tichtby ynwenners, dúdlik yn noarmen en sterk yn gearwurking.

Wat ynwenners dêrfan fernimme, is in gemeente dêr't fluch optreden wurdt by oerlêst en kriminaliteit en dêr't tagelyk ynvestearre wurdt yn previnsje, moeting en leefberens. Sa bouwe wy oan in Smellingerlân dêr't ynwenners harren feilich, wolkom en ferbûn fiele.

Goede gearwurking mei Boa's

Game yn it jongereinsintrum

Fuotbal op de playground

4

Mienskipssin

Mei-inoar libje, mei-inoar bouwe

Sterke mienskippen foarmje it hert fan Smellingerlân. Yn doarpen, wiken en buerten soargje ynwenners, ferieningen, frijwilligers en maatskiplike organisaasjes alle dagen foar ferbining, moeting en omsjen nei inoar. Wy wolle ynvestearje yn de krêft fan de maatskippij en yn mienskipssin.

Wy bouwe oan in gemeente dêr't ynwenners meidwaan kinne, harren thús fiele en inoar witte te finen. Dat dogge wy troch goed te sjen nei wat der spilet yn wiken, organisaasjes en de leefomjouwing. Dat begjint tichtby: yn de wyk, it doarp, op skoalle, yn it buerthûs, by de sportferiening, yn kulturele ynstellingen of by oare aktiviteiten dy't minsken byinoar bringe. Dêrby sette wy yn op ynklúzje en leefberens yn de wiken en doarpen. Alles begjint mei inoar moetsje.

De kommende jierren sette wy yn op:

- sterke maatskiplike foarsjenningen en moetingsoerflakken yn doarpen en wiken;
- tûker en multifunksjoneler gebrûk meitsje fan maatskiplike foarsjenningen lykas skoallen, sportakkommodaasjes, kulturele foarsjenningen en wyksintra;
- yntegrale wykferbettering yn buerten dêr't leefberens en kânsen ûnder druk steane;
- bettere ferbining tusken wenjen, soarch en wolwêzen, sadat ynwenners langer selsstannich wenje kinne;
- trochglean mei it jaan fan buertbudzjetten en op 'e wyk rjochte inisjativen dy't moeting en mienskipssin fersterkje, dêrby optimalisearje wy de buertbudzjetten;
- it behâld fan ús kulturele foarsjenningen bliuwend sjen as in belangrike wearde foar ús gemeente;
- in ynklusive maatskippij dêr't bewenners, nettsjinsteande eftergrûn, beheining of ynkommen, meidwaan kinne;
- wy wolle dúdlik sjen litte dat wy in reinbôgegemeente binne. Dêrom sette wy ús aktyf yn foar de mienskip, bestride wy diskriminaasje en soargje wy dat elkenien meidwaan kin;
- leefbere wiken en doarpen mei oandacht foar de iepenbiere romte troch ûnder mear foarsjenningen, berikberens en sosjale gearhing;
- stipe fan nijkommers en kwetsbere groepen, sadat sy flugger meidwaan kinne;
- skoalswimmen en swimfeardigens foar bern;
- in ûndersyk nei de mooglikheden hoe't ferieningen binnen juridyske en fiskale regels maksimaal stipe wurde kinne by gemeentlike belestingen en heffingen.

Wy kieze foar in oanpak wêrby't ynwenners net allinnich gebrûk meitsje fan foarsjenningen, mar ek aktyf bydrage kinne oan harren buert, wyk of doarp. Dêrom jouwe wy romte oan inisjativen út de maatskippij wei en fersterkje wy gearwurking tusken ynwenners, maatskiplike organisaasjes, ûnderwiis, sport en soarch. Dêrby hâlde wy each foar ferskillen tusken doarpen en wiken, en ynvestearje wy dêr wêr't de leefberens ûnder druk stiet.

In sterke mienskip betsjut ek dat elkenien meidwaan kinne moat. Wy sette bliuwend yn op ynklúzje, taal, moeting en stipe fan nijkommers en kwetsbere groepen. Tagelyk bliuwe wy dúdlik oer wat ynwenners fan de oerheid ferwachtsje meie en wat wy as maatskippij mei-inoar organisearje moatte.

Wat ynwenners dêrfan fernimme, is in gemeente dêr't minsken inoar kenne, nei inoar omsjogge en mei-inoar ferantwurdlikens nimme foar harren leefomjouwing. Sa bouwe wy oan in Smellingerlân dêr't mienskipssin sichtber bliuwt yn alle wiken en doarpen.

Aktiviteiten yn 'e wyk

Bouwe oan in gemeente

Noflik byinoar wêze

Fiskje oan it Peinder Kanaal

5

Foar inoar soargje

Besteanswissichheid

Wissichheid om mei te dwaan

Alle ynwenners fertsjinje in stevige basis om meidwaan te kinnen yn 'e maatskippij. In betelber hûs, genôch ynkommen, tagong ta help en perspektyf op wurk of partisipaasje meie gjin ûnwissichheden wêze. Dochs hawwe hieltyd mear ynwenners muoite om rûn te kommen, rinne skulden op of komme minsken fêst te sitten yn yngewikkelde regelingen. Krekt dêrom kieze wy foar in gemeente dy't tichtby stiet, problemen betiid sinjearret en neist ynwenners stean bliuwt.

Wy bouwe oan in Smellingerlân dêr't besteanswissichheid net allinnich giet oer ynkommen, mar ek oer sûnens, kânsen, meidwaan en grip op it eigen libben. Dêrby sette wy de minsklike mjitte sintraal: minder burokrasy, begryplike stipe en flugger help foar ynwenners dy't dat nedich hawwe.

De kommende jierren sette wy yn op:

- it fersterkjen fan it Earmoeppakt en it fierder ûntwikkeljen fan it Finansjeel Plein as leechdrompelich plak foar help en advys;
- it útdruklik kiezen foar previnsje en it betiid sinjearjen, ek troch ûnderfiningssakkundigens, sadat problemen net grutter wurde foardat help beskikber komt;
- in sterke oanpak fan effekten fan earmoed foar bern, net allinnich troch alle bern tagong te jaan ta sport, kultuer, sûn iten en skoalguod, mar ek troch patroanen oer generaasjes hinne wêr mooglik te trochbrekken;
- isolaasje en it ferduorsumjen fan wenningen yn kwetsbere wiken om wenlesten en enerzjy-earmoed te ferminderjen;
- begryplike en útfierbere regelingen dy't effekt hawwe foar ynwenners, ûndernimmers en maatskiplike organisaasjes;
- stipe út ien oansprekpunt wei by komplekse problemen;
- begelieding nei wurk, partisipaasje en beskut wurk. Wy hawwe oandacht foar de takomst fan ús sosjaal ûntwikkelbedriuw Caparis, wêrby't it belang fan ús ynwenners dy't dêr wurkje ús útgongspunt is;
- in strukturele oanpak om de basisfeardichheden, lykas taal, rekkenjen en digitale feardichheden foar alle ynwenners te ferbetterjen.

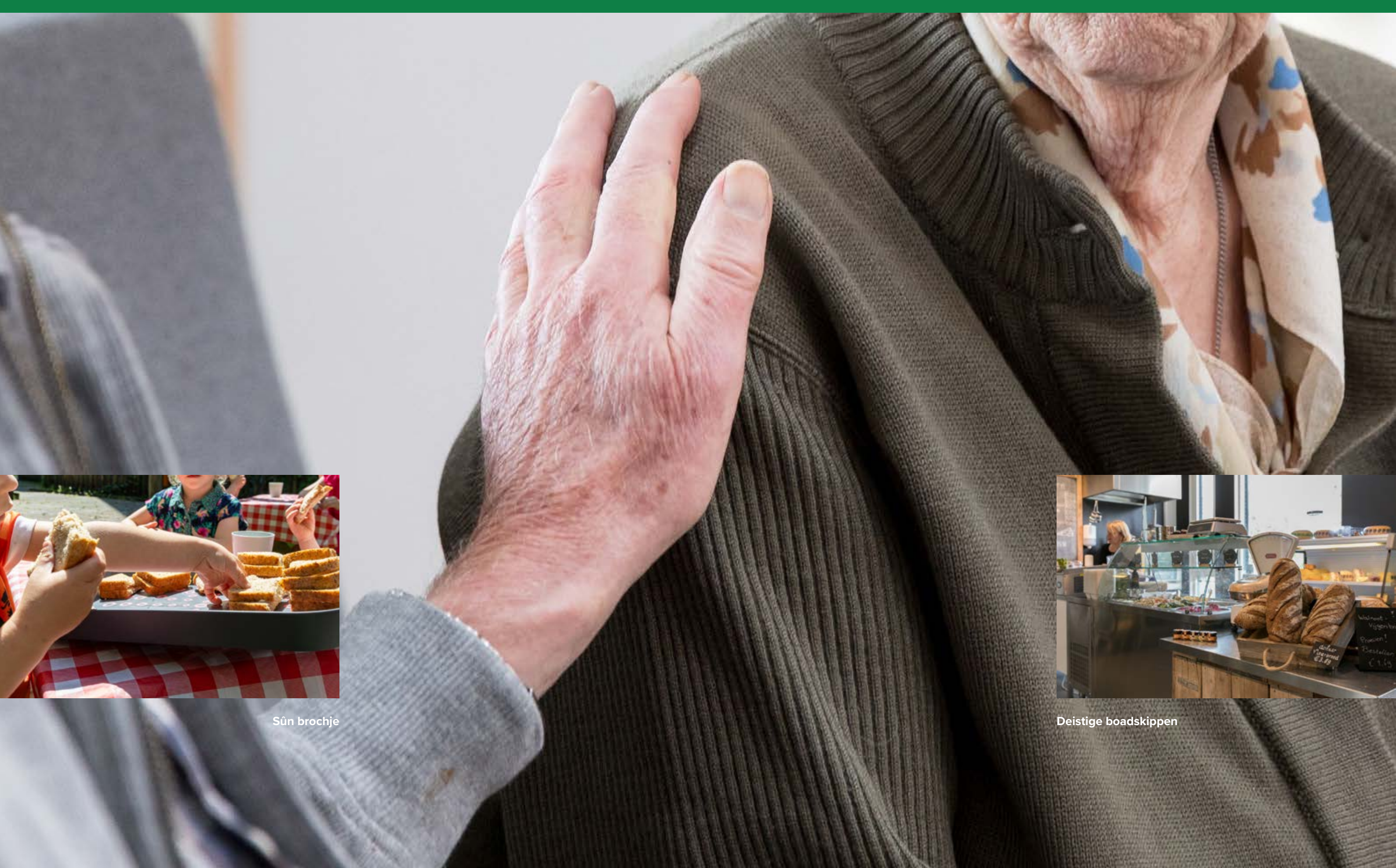
Wy kieze foar in oanpak dy't útgiet fan fertrouwen en maatwurk. Dêrby jouwe wy ûnderfiningssakkundigen, frijwilligers, maatskiplike organisaasjes en mantelsoargers in útdruklike rol. Sy kenne faak as gjin oar de praktyk fan ynwenners dy't stipe nedich hawwe. Wy ynvestearje ek yn goede gearwurking tusken gemeente, ûnderwiis, soarchorganisaasjes, tsjerken, ferieningen en oare maatskiplike partners, sadat help flugger en better oanslút by wat ynwenners nedich hawwe.

De gemeente nimt dêryn in aktive en beskermjende rol. Wy wolle problemen net trochskowe, mar earder sinjearje en flugger hannelje. Tagelyk bliuwe wy skerp op útfierberens en betelberens, sadat stipe beskikber bliuwt foar ynwenners dy't it echt nedich hawwe.

Wat ynwenners dêrfan fernimme, is in gemeente dy't tagonklik, dúdlik en minsklik wurket. In gemeente dy't net pas yn byld komt as problemen fêstrûn binne, mar earder neist ynwenners stiet. Sa bouwe wy oan in Smellingerlân dêr't elkenien de kâns kriget om mei te dwaan en foarút te kommen.

Finansjeel Plein

Sûn brochje

Deistige boadskippen

Omsjen nei inoar

6

Praktykûnderwiis

Jeugd en ûnderwiis

Kânsryk opgroeie en ûntwikkelje

Ieder kind verdient de kans om veilig, gezond en met vertrouwen op te groeien. De druk op jongeren neemt toe. Mentale problemen, prestatiedruk, eenzaamheid en complexe thuissituaties vragen om een gemeente die dichtbij staat en eerder ondersteunt. Daarom kiezen we voor een aanpak waarin Previnsje, samenwerking en kansengelijkheid centraal staan.

Wy bouwe oan in Smellingerlân dêr't bern en jongerein de stipe krije dy't sy nedich hawwe: thús, op skoalle en yn harren omjouwing. Wy wolle dat húshâldingen flugger passende stipe krije.

De kommende jierren sette wy yn op:

- fersterking fan de oanpak Hoppa! (Opgroeie yn in Kânsrike Omjouwing);
- bettere gearwurking tusken ûnderwiis, berne-opfang, soarch, sport, kultuer en jeugdhulp;
- fierdere útfiering fan it IKC-belied (Integrale Kindcentra);
- it ferminderjen fan skoalfersom en it te betiid ferlitten fan skoalle;
- it fergrutsjen fan de ûntwikkelingskânsen fan bern, mei de basisskoalle as sintraal plak, troch it Jeugdedukaasjefûns;
- in goede oansluting tusken ûnderwiis en arbeidsmerk;
- previnsje en it finansjeel betiid sinjalearjen by jeugd en húshâldingen; takomstbestindige en duorsume ûnderwiishúsfesting.

Wy geane troch mei ynvestearjen yn goede, duorsume en takomstbestindige ûnderwiishúsfesting. It Yntegraal Húsfestingsplan foarmet dêrby it útgongspunt. Skoalgebouwen binne mear as allinnich ûnderwiisfoarsjenningen: it binne plakken dêr't bern harren ûntwikkelje, dêr't moeting plak hat en dêr't ûnderwiis, opfang en stipe hieltyd better byinoar komme. By nije ûntwikkelingen sjogge wy dêrom útdruklik nei de ferbining tusken ûnderwiis, leefberens, duorsumens en gearwurking yn wyk of doarp.

Wy ynvestearje yn in sûne en feilige leefomjouwing foar jongerein, mei oandacht foar mentale sûnens, moeting, bewegen, kultuer en it foarkommen fan middelgebrûk en oerlêst. Underwiis spilet dêr in sintrale rol yn. Skoallen binne net allinnich plakken om te learen, mar ek plakken dêr't problemen betiid sichtber wurde en gearwurking ûntstiet tusken bern, âlden en professionals.

De gemeente nimt dêryn in aktive en ferbinende rol. Wy bringe ûnderwiis, soarch, berne-opfang, jongereinwurk, sport en kultuer tichter byinoar en soargje dat stipe flugger en better oanslút by de praktyk fan húshâldingen. Wy jouwe útfiering oan ús wetlike taak foar ynklusyf ûnderwiis, wêrby't wy derfoar soargje dat mear bern passend ûnderwiis tichtby hús folgje kinne.

Wat ynweners dêrfan fernimme, is in gemeente dy't bern en jongerein earder stipet en mear kânsen biedt om harren te ûntwikkeljen. Sa bouwe wy oan in Smellingerlân dêr't alle bern harren feilich ûntwikkelje kinne en de kâns krije om selsstannich fierder te kommen.

Fuotbal op de playground

Chille op de playground

Elkenien is in sjeny

Yn it skoft

Sûne libbensstyl

Previnsje

Wolwêzen en sûnens fan ús ynwenners

Better om eat foar te wêzen as om it te genêzen. Dêrom kieze wy yn Smellingerlân útdruklik foar previnsje, betide stipe en in sterke sosjale basis tichtby ynwenners. Wy wolle foarkomme dat gewoane opfied- en opgroeifragen ûnnedich útgroeie ta swiere soarchtrajekten of problematyk.

Wy sjogge dêrby net allinnich nei it yndividu of it probleem, mar just ek nei de leefomjouwing dêr't minsken yn opgroeie en libje: húshâlding, skoalle, buert, ferieningen en sosjale netwurken. In soad útdagingen dêr't jongerein en húshâldingen mei te krijen hawwe, hearre ek by it libben. Net elk probleem freget fuortendaliks profesjonele soarch. Dêrom sette wy yn op normalisearjen dêr't it kin en passende stipe dêr't it moat.

Wy bouwe oan sterke en leefbere doarpen en wiken dêr't ynwenners inoar moetsje, sûn libje kinne en stipe tichtby beskikber is. Dat freget om gearwurking. Gemeente, ûnderwiis, soarch, wolwêzen, sport, kultuer, tsjerken, ferieningen, ûndernimmers en frijwilligers hawwe dêryn allegearre in belangrike rol. Troch sinjalen betiid te werkennen én goed te tsjuten, kinne wy flugger passende stipe biede sûnder ûnnedige medikalisearring of trochferwizing.

De kommende jierren sette wy yn op:

- fersterking fan de sosjale basis yn wiken en doarpen;
- stipe fan húshâldingen, frijwilligers, mantelsoargers, ferieningen en meetingsplakken; in sterke pedagogyske omjouwing om jeugd en ûnderwiis hinne;
- previntive ynset fia it Earmoedpakt, Finansjeel Plein en Opgroeie yn in Kânsrike Omjouwing;
- oandacht foar mentale sûnens, wjerstân, sûne libbensstyl, bewegen en moeting; it ferminderjen fan ûnnedige ynstream yn spesjalistyske jeugdsoarch;
- bettere gearwurking tusken soarch, wolwêzen, ûnderwiis, sport, kultuer en feiligens.

By jeugd en ûnderwiis kieze wy foar in oanpak dy't útgiet fan fertrouwen, ûntwikkeling en ynklúzje. Wy wolle foarkomme dat bern en jongerein te fluch in label krije, wylst de oarsaak faak leit yn prestaasjedruk, stress, earmoed, iensumens of yngewikkelde thússituaasjes. Skoallen en âlden fertsjinje romte om earst te sjen wat in bern nedich hat yn de gewoane leefomjouwing, foardat spesjalistyske help ynset wurdt. De effekten fan previnsje binne net altyd fuortendaliks sichtber, mar drage op langere termyn by oan minder swiere soarch, sterkere mienskippen en finansjeel hâldbere stipe.

De gemeente nimt dêryn in ferbinende en stimulearjende rol. Wy stypje inisjativen út de maatskippij wei, fersterkje gearwurking tusken organisaasjes en ynvestearje yn in sterke sosjale basis dy't ynwenners helpt om sûn, feilich en belutsen mei te dwaan.

Stipe húshâldingen

Fersterkje sosjale basis

Wjerstân

Wenningen foar húshâldingen yn it grien

Wenjen en húsfesting

Romte om thús te kommen

De druk op de wenningmerk rekket hieltyd mear ynwenners fan Smellingerlân. Jongerein dy't hjir wenjen bliuwe wol, húshâldingen dy't sykje nei romte en senioaren dy't trochstreame wolle rinne hieltyd faker fêst. As twadde stêd fan Fryslân, mei in sterke regionale funksje en ekonomyske groeiambysjes, wolle wy dêr ek op antisipearje. Tagelyk wolle wy de krêft fan ús doarpen behâlde en trochglean mei ynvestearjen yn leefbere wiken en buerten. Dêrom meitsje wy wenjen de kommende jierren ta ien fan de belangrykste opjeften fan dizze bestjoersperioade.

Wy kieze foar in gemeente dêr't ynwenners in passende wenning fine kinne yn harren eigen omjouwing en yn elke libbensfaze. Dat freget om tempo, regy en dúdlike karren. Dêrom ferheegje wy de wenningbou-opjefte nei 3.000 wenningen en geane wy troch mei stevich ynsetten op ynwreidzjen en werstrukturearjen. Drachten bliuwt it swiertepunt fan de groei (mei de ambysje om 1.000 wenningen yn it sintrum ta te foegjen), mar ek doarpen krije romte om wenningen ta te foegjen dy't passe by harren skaal en identiteit.

Wy bouwe tûker en ôfwikseljender. Dat betsjut dat wy op gaadlike lokaasjes faker kieze foar apparteminten en yn 'e hichte bouwen, just tichtby foarsjenningen en besteande ynfrastuktuer. Dêrmei kreëarje wy romte foar starters, senioaren en lytsere húshâldingen en ferbetterje wy it trochstreamen op de wenningmerk.

It Sintrum fan Drachten hat in belangrike regionale funksje en spilet in grutte rol yn de wen- en leefkwaliteit fan Smellingerlân. Dêrom ynvestearje wy de kommende jierren yn in kompakt, libben en takomstbestindich sintrum mei romte foar likernôch 1.000 wenningen, fergriening, oantreklike iepenbiere romte en sterke foarsjenningen. Fia fertichting, wenjen boppe winkels en transformaasje fan leechsteande gebouwen bouwe wy stap foar stap fierder oan in brûzende en oantreklik stedshert, yn 'e mande mei ûndernimmers, ûntwikkelders, fêstgoedeigeners en ynwenners.

Elkenien yn ús gemeente kin in passende wenning fine: jong én âld, hierders én keapers. Dêrom sette wy de kommende jierren fol yn op mear wenningen. Ek foar de boppekant fan de merk moat der romte wêze om de balâns te hâlden en de trochstreaming op gong te krijen. Wy stjoere aktyf op genôch sosjale hierwenningen en betelbere keapwenningen. Untwikkelders bouwe yn Smellingerlân net allinnich foar de merk mar ek foar de folkshúsfestingsopjefte fan ús gemeente. Dêrby hâlde wy each foar betelbere apparteminten foar minsken dy't trochstreame wolle, sadat sy dy stap ek sette kinne.

De kommende jierren sette wy yn op:

- it flugger ferrinnen fan wenningbouprosedueres en bettere gearwurking yn ûndersiken en tarieding;
- genôch betelbere wenningen foar starters, húshâldingen en senioaren;
- sterke en leefbere doarpen en wiken;
- wenningbou dy't rekken hâldt mei netkapasiteit, klimaatadaptaasje en berikberens;
- trochglean mei ynvestearjen yn ferstedskingsstratêge yn F4-ferbân (fjouwer grutte Fryske gemeenten);
- dúdlike en út te lizzen ôfspraken oer wenningtawizing binnen de wetlike kaders, wêrby't wy stribje nei gelikense kânsen foar alle ynwenners;
- tarieding op groei troch de Lelyline;
- it rjochting jaan oan in nije wenwyk;
- it fierder fuortsterkjen fan it sintrum fan Drachten as twadde stêd fan Fryslân; it tafoegjen fanmstudintehúsfesting yn it kader fan Campus Drachten;
- it stimulearjen fan wenningsplitsing, optopjen en transformaasje fan besteande gebouwen;
- romte biede oan kreative wenoplossingen lykas tiny houses en knarrehofkes, mei each foar leefberens en kwaliteit fan 'e buert;
- ûndersyk nei romte foar wenweinplakken.

De gemeente hat in aktive rol by de wenningbou-opjefte. Wy ferbine korporeaasjes, ûntwikkelders, doarpen en ynwenners, en stjoere steviger op fuortgong, kwaliteit en útfierberens. Dêrby kieze wy foar fluch dêr't it kin, soarchfâldich dêr't it moat.

Wat ynwenners dêrfan fernimme, is konkreet: mear wenningen, mear beweging op de wenningmerk en mear kânsen om yn Smellingerlân in thús te finen. Sa bouwe wy net allinnich huzen, mar fersterkje wy ek de leefberens en takomst fan ús gemeente.

Hierwenningen

Takomstbestindich sintrum

Betelbere wenningen

Wenningen foar senioaren

Feilich oerstekke

Berikberens en ferkearsfeiligens

Feilich, berikber en tûk ferbûn

Yn Smellingerlân wolle wy dat ynwenners harren feilich en maklik ferpleatse kinne, oft dat no rinnend, op 'e fyts, mei it iepenbier ferfier of mei de auto is. Wy sjogge tagelyk dat de druk op de wegen tanimt. Dat rekket doarpen, wenwiken en it sintrum fan Drachten. Dêrom meitsje wy dúdlike karren foar ferkearsfeiligens, berikberens, leefberens en praktyske mobiliteit.

Wy kieze foar in ferkearsstelsel wêryn't trochgeand ferkear minder troch it sintrum fan Drachten rydt en wenwiken feiliger en rêstiger wurde. Tagelyk wolle wy dat it sintrum fan Drachten goed berikber bliuwt foar minsken dy't yn it sintrum wêze moatte.

Dêrby ynvestearje wy doelfêst yn feilige rotondes, krúspunten, fytsrûtes, skoalomjouwingen, oerstekplakken en in werkenbere en unifoarme ynrjochting fan wegen, passend by de funksje fan de wei en de jildende ferkearsregels. Dat dogge wy troch in nije fyzje op it ferkearsstelsel op te stellen. Utgongspunten dêrby binne:

- ferkearsfeiligens yn doarpen en wiken kriget útdruklik prioriteit;
- logyske ferkearsstelsels;
- werkenberens, feiligens en leefberens.

De kommende jierren sette wy yn op:

- it ferbetterjen fan ferkearsfeiligens yn it algemien, en yn it bysûnder foar ferkearsfeiligere skoalomjouwingen, fytsrûtes en oerstekplakken, mei ekstra oandacht foar bern, âlderein en oare kwetsbere ferkearsdielnimmers. Wy harkje dêrby goed nei de ûnderfiningen fan ynwenners;
- logyske en werkenbere ynrjochting fan wenwiken om snelheid en slûpferkear te ferminderjen;
- bettere berikberens fan bedriuweterreinen, foarsjenningen en doarpen; kombinaasje fan ûnderhâld fan wegen mei rioelferfanging en wykfernijing; mear romte foar rinnen, fytsen en grien yn it sintrumgebiet;
- minder trochgeand ferkear troch it sintrum fan Drachten;
- in by nacht en by dei frij tagonklike en befeilige fytsestalling yn it sintrum;
- feilige en flugge fytsferbiningen tusken Drachten en de doarpen;
- ynnovative mobiliteitsoplossingen en bettere oansluting tusken iepenbier ferfier en de lêste kilometer(s) nei wurk, ûnderwiis en foarsjenningen;
- duorsume, feilige en ynklusive mobiliteit dy't past by in groeiende gemeente en in berikber bûtengebied, en dy't neist ynnovative mobiliteitsoplossingen ek liedt ta minder emisje en minder ferkearsslachtoffers;
- in ferkenning fan de mooglikheden foar in fytssnelwei tusken ús gemeente en bygelyks It Hearrenfean of Ljouwert.

Wy wolle ynvestearje yn tûke en duorsume wizen fan ferpleatsen. Dêrom jouwe wy romte oan ynnovative foarmen fan ferfier en mobiliteitshubs. De auto bliuwt foar in soad ynwenners, ûndernimmers en tsjinstferliende beroppen in needsaaklike en folweardige foarm fan ferfier.

Troch de geunstige lizzing fan Smellingerlân yn Noard-Nederlân bliuwt berikberens in belangrike rânebetingst foar wenjen, wurkjen en ûndernimmen. Wy geane troch mei ynsetten op sterke regionale ferbiningen en de komst fan de Lelyline as ympuls foar berikberens en ekonomyske ûntwikkeling.

Wy ynvestearje sichtber yn ferkearsfeiligens, meitsje soarchfâldige karren yn de ynrjochting fan de iepenbiere romte en kombinearje mobiliteitsopjeften safolle mooglik mei wenningbou, sintrumûntwikkeling, doarpsûntwikkeling en wykferbettering.

Wat ynwenners dêrfan fernimme, is in gemeente dêr't sy harren feilich en noflik ferpleatse kinne.

Fytsestalling by busstasjon

Logyske ferkearssituaasjes

Minder trochgeand ferkear

Mear romte yn it sintrum

Flugge fytsferbining

10

Greendeal

Duorsumens, klimaat en enerzjy

Duorsum en takomstbestindich

Smellingerlân stiet foar grutte opjeften op it mêd fan duorsumens, klimaat en enerzjy. Wy wolle bouwe oan in takomstbestindige gemeente. Wy dogge dat op in wize dy't praktysk, betelber en útfierber bliuwt foar ynwenners, ûndernimmers en maatskiplike organisaasjes. Dêrom kieze wy foar in oanpak wêryn't duorsumens stap foar stap realisearre wurdt, mei each foar draachflak, leefberens en in sûne balâns tusken wenjen, wurkjen en lânskip.

Wa't Smellingerlân fan boppen ôf besjocht, sjocht in griene gemeente. Omdat wy ambisjeus binne yn it tafoegjen fan wenningen, sadat alle ynwenners in noflik thúshawwe, moatte wy der ek foar soargje dat dat plak yn in noflik griene leefomjouwing stiet.

Op it mêd fan duorsumens sette wy yn op in griene, sûne en klimaatbestindige leefomjouwing.

Wy ynvestearje yn fergriening fan wiken en doarpen, klimaatadaptaasje, sirkulêr wurkjen en in leefomjouwing dy't better opwoeksen is tsjin hjiite, drûchte en wetteroerlêst. Dêrby stimulearje wy duorsume karren fan ynwenners, bedriuwen en organisaasjes, en fersterkje wy gearwurking tusken oerheid, ûnderwiis, ûndernimmers en maatskippij.

De kommende jierren sette wy yn op:

- enerzjybesparing by wenningen, maatskiplike gebouwen en bedriuwen;
- in konkrete fyzje op enerzjy, wêrby't der each is foar solidariteit en betelberens;
- it ferduorsumjen fan gemeentlik fêstgoed en bedriuweterreinen;
- fergriening en klimaatadaptaasje yn wiken, doarpen en iepenbiere romte; sirkulêre ekonomy en wergebrûk fan grûnstoffen;
- stipe fan ynwenners en ûndernimmers by duorsume karren;
- mear beammen yn Smellingerlân troch oansluting by de doelstelling fan de provinsjale Beamme- en Boskestrategie;
- griene skoalpleinen, tiny forests en mear boartersgrien.

Neist duorsumens freget ek de enerzjyfoarsjenning útdruklik oandacht. Netkongestje rekket wilens wenningbou, ekonomyske aktiviteit en mobiliteit, en freget om skerpe karren en aktive gearwurking. Dêrom sette wy yn op in betroubere en takomstbestindige enerzjyfoarsjenning, mei each foar útfierberens, romtlike kwaliteit en betelberens. Dêrby sjogge wy soarchfâldich nei de belesting foar ynwenners, ûndernimmers en lânskip.

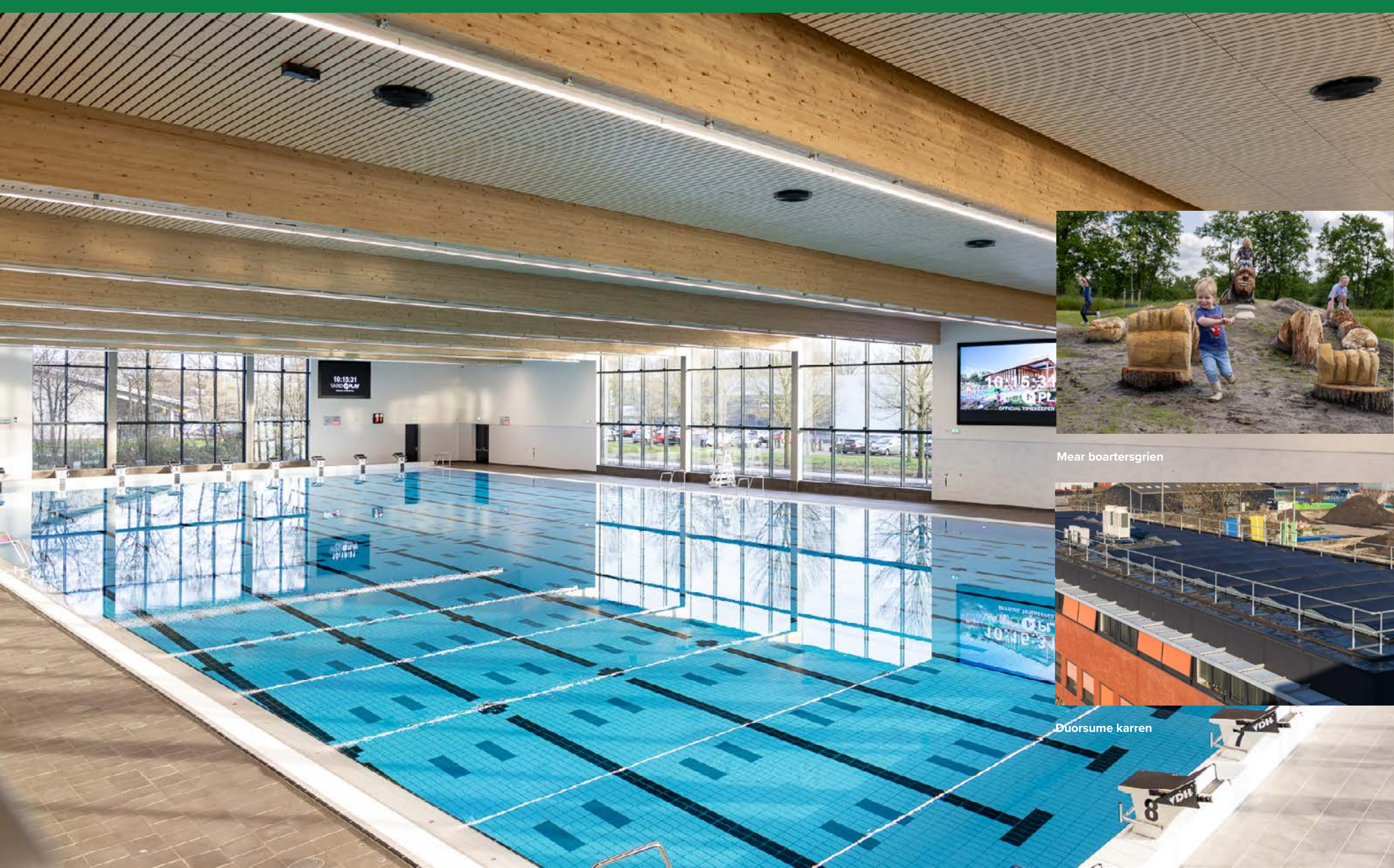
Wy stelle in Oanpak Netkongestje op en kieze foar in enerzjy-oanpak dy't:

- ynset op it tûk brûken fan it besteande netwurk, lykas de kollektive enerzjystrategie op bedriuweterrein Azeven-Noord;
- romte biedt oan ynnovative enerzjyoplossingen;
- soarget foar in takomstbestindich enerzjynet en rekken hâldt mei netkapasiteit by wenningbou en ekonomy, troch konstruktive gearwurking mei partners lykas Liander;
- ynwenners en ûndernimmers aktyf belûkt by enerzjyprojekten;
- soarget foar in earlike balâns tusken ambysje, draachflak en útfierberens.

De gemeente soarget foar dúdlike karren, goede gearwurking en praktyske stipe wêr't dat nedich is. Wy bringe partijen byinoar, stypje inisjativen út 'e maatskippij wei en soargje foar dúdlike karren yn romte, enerzjy en duorsumens. Dêrby bliuwe wy realistysk oer wat helber is en hâlde wy each foar de impact op ynwenners, ûndernimmers en de gemeentlike organisaasje.

Duorsumens en enerzjytransysje binne foar ús gjin abstrakte doelen, mar just in kâns foar fitale, leefbere doarpen en wiken. Wy geane foar duorsume ûntwikkelingen. Betelberens, sûnens en in heechwaardige leefomjouwing foar ynwenners, ûndernimmers en ferieningen binne ferankere.

Wat ynwenners dêrfan fernimme, is in gemeente dy't stap foar stap wurket oan in duorsume en takomstbestindige leefomjouwing, sûnder it praktyske belang fan betelberens, leefberens en betrouberens út it each te ferliezen.

Ekstra ferduorsuming

Mear boartersgrien

Duorsume karren

Bûtengebiet en lânbou

In fitaal bûtengebiet mei perspektyf

It bûtengebiet is fan grutte betsjutting foar Smellingerlân. It is it plak dêr't minsken wenje en wurkje, dêr't ûndernimmers aktyf binne en dêr't iten produsearre wurdt. En dêr't romte is foar de ferskate natuer dy't Smellingerlân ryk is. Tagelyk stiet it bûtengebiet ûnder druk troch feroarjende regeljouwing, stikstoffraachstikken, romtlike claims, ûnwissichheid oer de takomst fan de lânbou en ôfnimmende biodiversiteit. Dêrom kieze wy foar in oanpak wêryn't leefberens, lânbou, natuer en lânskip mei inoar yn balâns bliuwe. Wy wolle dúdlikens en perspektyf biede oan agrariërs, bewenners en ûndernimmers yn it bûtengebiet en bliuwe dêrby ticht by de praktyk fan ynwenners en bedriuwen.

Wy bouwe oan in fitaal bûtengebiet dêr't romte is foar ûndernimmen, wenjen, natuer, rekreaasje en duorsume ûntwikkeling. Dêrby hâlde wy each foar it karakter fan it kûliselânskip, de doarpen en de iepen romte dy't Smellingerlân werkenber meitsje. Agrariërs spylje dêr in belangrike rol yn, net allinnich yn de produksje fan iten mar ek yn lânskipsûnderhâld, biodiversiteit en leefberens.

De kommende jierren sette wy yn op:

- in leefber en ekonomysk sterk bûtengebiet;
- goed kontakt mei agrariërs en betide belutsenens by plannen;
- praktyske en útfierbere regeljouwing foar agraryske ûndernimmers; stipe by fergunningen, omskeakeling en (hiem)transformaasje; behâld fan lânskip, griene buffers en iepen romte;
- in goede balâns tusken lânbou, natuer, wenjen, enerzjy en rekreaasje; oandacht foar berikberens en foarsjenningen yn doarpen;
- romte foar nije funksjes by frijkommende agraryske bebouwing;
- it fersterkjen fan rekreaasje en toerisme passend by lânskip, doarpen en leefomjouwing;
- yn gearwurking mei agrariërs en oare relevante stakeholders stribje nei it ferminderjen fan it brûken fan gewaaksbeskermingsmiddels dêr't dat kin.

Wy kieze foar in gemeente dy't meitinkt mei ûndernimmers en ynwenners yn it bûtengebiet. Dat betsjut dat wy romte jouwe oan duorsume, takomstbestindige bedriuwsfiering en ynnovaasje, mar ek soarchfâldich sjogge nei draachflak, leefberens en útfierberens. Dêrby foarkomme wy dat it steapeljen fan regels en opjeften liedt ta ûndúdlikheid of ûnevenredige druk op agrariërs en doarpen. Dêrby sjogge wy rekreaasje en toerisme as kâns om it bûtengebiet ekonomysk en maatskiplik te fersterkjen, passend by de skaal, rêst en kwaliteit fan lânskip en doarpen yn Smellingerlân.

De gemeente tinkt mei ynwenners en ûndernimmers mei, en soarget foar dúdlike ôfspraken en goede gearwurking. Wy wurkje gear mei agrariërs, ynwenners, natuerorganisaasjes en oare gebietspartners oan in takomstbestindich bûtengebiet dêr't ekonomy, lânskip en leefberens inoar fersterkje.

Wat ynwenners dêrfan fernimme, is dat de gemeente it bûtengebiet sjocht as folweardich ûnderdiel fan Smellingerlân. In gebiet dêr't romte bliuwt foar ûndernimmen, wenjen, natuer en leefberens, mei respekt foar it lânskip en de minsken dy't der wenje en wurkje.

Lânbou en wenjen

Hiemtransformaasje

Hoareka

Balâns

Goed personeel

Ekonomy, wurk en ûndernimmerskip

Ekonomysk sterk en op 'e takomst rjochte Smellingerlân

In sterke ekonomy is de motor ûnder leefbere doarpen en wiken, goede foarsjenningen en genôch wurkgelegenheid. Smellingerlân hat dêryn in sterke posysje. Mei de makyndustry, ynnovative bedriuwen, ûnderwiisynstellingen en de sintrumfunksje fan Drachten bouwe wy fierder oan in gemeente dy't ekonomysk krêftich én takomstbestindich is. Tagelyk steane ûndernimmers en ynwenners foar grutte útdagingen: krappe romte, netkongestje, feroarjende regeljouwing en de fraach nei goed personeel freget om dúdlike karren en in aktive oerheid.

Wy kieze foar in ekonomy dy't ynnovatyf, praktysk en mei de maatskippij ferbûn is. Wy bouwe fierder op de krêft fan de makyndustry, it midden- en lytsbedriuw en de gearwurking tusken ûndernimmers, ûnderwiis en oerheid. Dêrby kombinearje wy ekonomyske groei mei leefberens, berikberens en duorsumens.

De kommende jierren sette wy yn op:

- it fersterkjen fan it fêstigingsklimaat en takomstbestindige bedriuweterreinen;
- stipe fan ûndernimmers by netkongestje, ferduorsuming en ynnovaasje;
- fierdere ûntwikkeling fan Campus Drachten en it Innovatiecluster Drachten;
- it fersterkjen fan De Haven as ekonomysk kearngebiet rjochting 2040;
- bliuwende ynset op gearwurking tusken ûnderwiis, ûndernimmers en oerheid foar staaazjes, opliedingen en banen;
- in oantreklik en libben sintrum dat past by Drachten as twadde stêd fan Fryslân mei romte foar winkels, hoareka, kultuer en moeting;
- aktive lobby en profilearring fan Smellingerlân yn de regio, Den Haach en Europa. Dêrfoar meitsje wy in Aksje-aginda Public Affairs.

Wy kieze útdruklik foar in op 'e takomst rjochte ekonomy. Dat betsjut dat wy ynsette op ynnovaasje, sirkulêr ûndernimmen, enerzjybesparring en it tûk brûken fan romte en ynfastruktuer. Bedriuweterreinen fergrienje wy stap foar stap en wy stimulearje duorsume enerzjyoplossingen, ferfier oer wetter en gearwurking tusken bedriuwen. Tagelyk hâlde wy each foar berikberens, leefberens en de druk op it enerzjynet.

De gemeente nimt dêryn in aktive en ferbinende rol. Wy bringe ûndernimmers, ûnderwiisynstellingen, maatskiplike partners en oerheden byinoar om kânsen flugger te benutten en knyp punten earder op te lossen. Dêrby ynvestearje wy yn ekonomyske slachkrêft, lobbykrêft en útfieringskrêft. Smellingerlân

moat sichtber oanwêzich wêze op de plakken dêr't besluten naam wurde oer ekonomy, ynfastruktuer, ynnovaasje en regionale ûntwikkeling.

Wat ynwenners en ûndernimmers dêrfan fernimme, is in gemeente mei mear kânsen op wurk, sterke foarsjenningen en in oantreklik ûndernimmersklimaat. In gemeente dêr't ynnovaasje en ûndernimmerskip romte krije en dêr't ekonomy net losstiet fan leefberens en kwaliteit fan libjen. Sa bouwe wy oan in ekonomysk sterk Smellingerlân dat klear is foar de takomst.

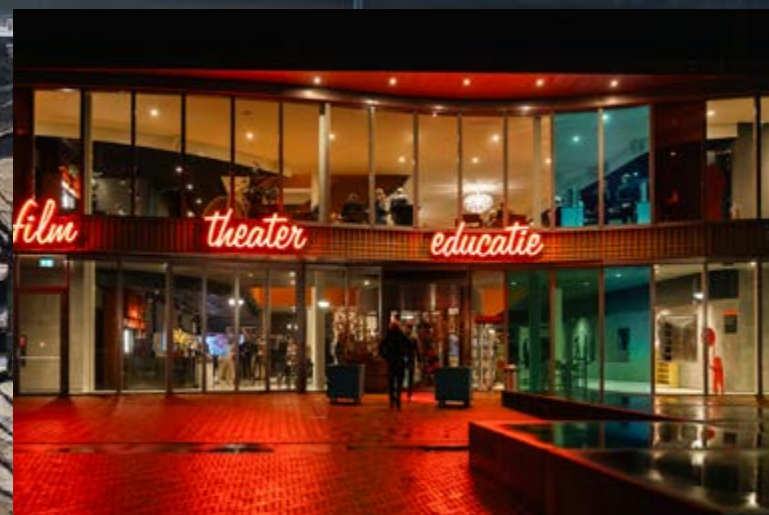
Kultuer

Undernimmersjûn

Hoareka

Teäter en edukaasje

Fersterking fan de Haven

Ekonomysk kearngebiet

13

Finânsjes

Finansjeel stabyl Smellingerlân

In finansjeel sûne gemeente is belangryk om it goede dwaan te kinnen foar ús maatskippij. Dy finânsjes steane lykwols ûnder druk: sa't it no liket is der fan 2028 ôf sprake fan gâns in tekoart op de begrutting. Ut ûndersiken hat bliken dien dat gemeenten, en dus ek Smellingerlân, foar de taken yn it sosjaal domein net de middels krije fan it Ryk dêr't sy neffens de wet rjocht op hawwe. In folgjende stap fan it Ryk wurdt ferwachte yn 'e maitiid fan 2027. Undúdlik is noch yn watfoar mjitte en foar watfoar perioade.

Wy kieze derfoar om sels de regy te pakken en te hâlden. Wy sette yn op in finansjeel belied dat betrouber, ferantwurde en takomstbestindich is, sadat Smellingerlân ek de kommende jierren trochgean kin mei it bouwen oan sterke doarpen, wiken en foarsjenningen. Finansjele stabiliteit en hoeden begrutsjen fine wy tige belangryk. Foar de hân lizzende maatregels om it begruttingsbyld te ferbetterjen binne al naam. Dat freget dúdlikens yn de ferfolchstappen.

De kommende jierren sette wy yn op:

- foldwaan oan de wetlike kaders as it giet om begruttingslykwicht, wêrby't wy alle jierren yn oanfolling op dy wetlike kaders net allinnich it begruttingsjier struktureel slutend meitsje, mar ek it jier dêrop;
- konkrete stappen om de begrutting foar 2028 en 2029 slutend te meitsjen. Dêrby freegje wy oan it nije kolleezje om foar de simmer fan 2027 in foarstel te dwaan foar in miks fan maatregels, en gebrûk te meitsjen fan it (aktualisearre) materiaal dêrfoar út 'e ôfrûne riedsperioade;
- in prioritearring fan maatregels wêrby't de mearjierre-ambysjes lykas de ried dy fêststeld hat en dy't folgje út dit koälysjeakkoart liend binne. Nammers kin it sa wêze dat bliken docht dat maatregels net nedich binne as it Ryk genôch middels beskikber stelt. Mochten maatregels dochs nedich wêze, dan is it belangryk dat finansjele karren earlik, út te lizzen en op 'e takomst rjochte binne;
- tebekhâldendheid as it giet om it omheechgean fan lesten foar ynwenners en organisaasjes, ek sjoen de feroaringen yn rioel- en wettersoarchheffing. Dêrom sjogge wy útdruklik earst nei beheining fan de eigen lesten om ta in slutende begrutting te kommen. Pas as bliken docht dat maatregels nedich binne mei tefolle impact op de maatskippij, dan mei ek oerwoegen wurde de OZB te ferheegjen;
- it fersterkjen fan grip op de kosten yn it sosjaal domein, dy't de ôfrûne jierren sterk oprûn binne;
- finansjeel ferantwurde ynvestearje en nije ûntwikkelingen goed hifkje oangeande helberens, betelberens en útfierberens;
- in organisaasje dy't bliuwend skerp is as it giet om kânsen, maatskiplike útdagingen en útfiering fan taken tûker en oars te organisearjen;
- it ôfskaffen fan de hûnebelesting mei yngong fan 2027.

It útgongspunt is dat gemeentlike heffingen kostedekkend, transparant en rjochtfeardich binne. Dêr't karren mooglik binne, sykje wy nei in ferdieling dy't gesinnen en kwetsbere húshâldingen ûntsjocht en dy't wurkjen, wenjen en meidwaan net ûnnedich djoerder makket.

Fierders kieze wy útdruklik foar it trochsetten fan de fersterking yn it stjoeren op resultaten en jild. Wy meitsje stap foar stap helderder wat wy fan plan binne en watfoar resultaten wy leverje foar de dêroan keppele middels. Dêr wêr't útfiering fan doelen (noch) net mjitber is, soargje wy der op syn minst foar dat te hifkjen is oft eat levere is. Dat meitsje wy net allinnich helderder foar riedsleden, dy't de planning & control-syklus snappe, mar ek foar ynwenners, mei as doel dat dy transparânsje it fertrouwen befoarderet yn wat harren gemeente realisearret.

Wat ynwenners en ûndernimmers dêrfan fernimme, is in gemeente dy't tûk mei mienskipsjild omgiet en dy't transparant is oer resultaten en ynset fan jild. Op dy wize wurkje wy mei-inoar oan in finansjeel stabyl Smellingerlân, dêr't de lesten net mear as nedich omheechgean en dêr't wy trochgean kinne mei bouwen oan de takomst.

Slachkrêft

niet GRATIS!

☐ Brocolie €2

☐ Pannekoekene

☐ hamburger €1,00

☐ oliebolken €

☐ Pizza €1

☐ patat €3

Neat is fergees

Budzjettêre taheakke

Yntinsivearringen út koälysjeakkoart	2027	2028	2029	2030
Tsjinstferlienend en feilich Smellingerlân				
lepen bestjoersstyl				
Twa ekstra wethâlders (2*0,5 fte) + stipe (s)	-266	-266	-266	-266
Tsjinstferliening				
lepenbiere oarder en feiligens				
Sosjaal Smellingerlân				
Mienskipssin				
Besteanswissichheid				
Oanpak letterswakkens (s)	-200	-200	-200	-200
Jeugd en ûnderwiis				
Jeugdedukaasjefûns (s)		-50	-50	-50
Previnsje				
Romtlik goed Smellingerlân				
Wenningbou en húsfesting				
Gebietsprogramma sintrum (i)	-400	-400	-400	-400
Stimulearjen wenjen boppe winkels (i)	-400			
Dekking út algemiene reserve (i)	800	400	400	400
Berikberens en ferkearsfeiligens				
Duorsumens, klimaat en enerzjy				
Beammen (s)		-20	-20	-20
Bûtengebiet en lânbou				
Ekonomysk sterk Smellingerlân				
Aksje-aginda ekonomy (s)	-360	-360	-360	-360
Aksje-aginda public affairs (i)	-400	-400	-400	-400
Dekking út algemiene reserve (i)	400	400	400	400
Ynnovaasjekampanje (i)	-200			
Subsydzje ICD (i)		-400	-400	-400
Dekking út algemiene reserve (i)	200	400	400	400
Finansjeel stabyl Smellingerlân				
Ofskaffen hûnebelesting	-400	-400	-400	-400
Totaal effekt yntinsivearringen op begruttingssaldo	-1226	-1296	-1296	-1296

Portefúljeferdieling

Boargemaster	Wethâlder romte, wenjen en ES	Wethâlder soarch, wurk en Keunst en Kultuer	Wethâlder leefomjouwing en mobiliteit
	Earste loko	Twadde loko	Tredde loko
Fred Veenstra	Tjebbe van der Meer CDA	Zahraa Al-Daraaj PRO	Koop de Grouw Smallerlands Belang
Iepenbiere oarder en feiligens (OOV)	Romte	Soarch	Leefomjouwing (ynklusyf wetter en riolearring)
Ynformaasje-feiligens	Wenjen	Wurk (partisipaasjewet, Wsw, earmoedbelied)	Mobiliteit
Basisregistraasje Persoanen (BRP)	RO (ynklusyf Omjouwings-plannen en Strategysk Grûnbelied)	Duorsumens (klimaat-adaptaasje, biodiversiteit, sirkulêre ekonomy en ynkeap)	Ferkear & ferfier
Foarljochting en kommunikaasje	Gebietsûntwikkeling	Underwiishúsfesting	Behear iepenbiere romte
	Ekonomyske Saken (ekonomyske ûntwikkeling, akwisysje, fêstigingsklimaat, wurkgelegenheid en bestjoerlike gearwurking)	Keunst & kultuer (Museum Drachten, De Lawei, eveneminten)	Fergunningen, Tafersjoch, Hanthavening (VTH)
		Rekreaasje & toerisme	Bedriuwsfiering en Tsjinstferliening
			ICT/AI

Wethâlder wolwêzen, jeugd en sûnens	Wethâlder finânsjes en enerzjy	Wethâlder binnenstêd en projekten
Fjirde loko	Fiifde loko	Seisde loko
Pieter van der Zwan ChristenUnie	Mirjam Bakker D66	Piet Fortuin CDA
Wolwêzen	Finânsjes	Binnenstêd
Jeugd	Grûneksploitaasje	Projekten (ICD, Campus, Haven, Lelyline)
Sûnens	Energjytransysje	Public Affairs
Sport & bewegen		
Underwiis		
Ynklúzje		
Ynternasjonale betrekkingen		
P&O		

Kolofon:

Tekst: CDA, PRO, Smellingerlands Belang, ChristenUnie, D66

Fotografy: Sieta Stel Fotografie

Foarmjouwing: Studio gemeente Smellingerlân

Fryske oersetting: Baukje Zijlstra, gemeente Smellingerlân

Gemeente Smellingerlân

Gauke Boelensstrjitte 2

9203 RM Drachten

Telefoan: (0512) 58 12 34

www.smellingerland.nl